

T.C
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

**LİSE ÖĞRENCİLERİNDE BENLİK SAYGISI, YAŞAM
AMACI, AKADEMİK KONTROL ODAĞI VE PSİKOLOJİK
BELİRTİLERİN OKULA YABANCILAŞMAYI
YORDAMADAKİ ROLÜ**

BURHAN ÇİÇEK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZİRAN, 2019

MUĞLA

T.C
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

LİSE ÖĞRENCİLERİNDE BENLİK SAYGISI, YAŞAM AMACI, AKADEMİK
KONTROL ODAĞI VE PSİKOLOJİK BELİRTİLERİN OKULA
YABANCILAŞMAYI YORDAMADAKİ ROLÜ

BURHAN ÇİÇEK

Eğitim Bilimleri Enstitüsünce

“Yüksek Lisans”

Diploması Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Sözlü Savunma Tarihi: 14.06.2019

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ayşe Rezan ÇEÇEN EROĞUL

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Yalçın ÖZDEMİR

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Raşit AVCI

Enstitü Müdürü: Prof. Dr. Ayşe Rezan ÇEÇEN EROĞUL

HAZİRAN, 2019

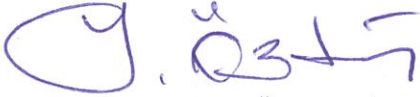
TUTANAK

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün 24/05/2019 tarih ve 289/1 sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin (24/7) maddesine göre, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Burhan ÇİÇEK'in "Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısı, Yaşam Amacı, Akademik Kontrol Odağı ve Psikolojik Belirtilerin Okula Yabancılaşmayı Yordamadaki Rolü" başlıklı tezini incelemiş ve aday 14/06/2019 tarihinde saat 11:00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 60 dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin **kabul** edildiğine **oy birliği** ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Ayşe Rezan ÇEÇEN EROĞUL

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Yalçın ÖZDEMİR

Üye

Doç. Dr. Raşit AVCI

Üye

ETİK BEYANI

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanan 'Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısı, Yaşam Amacı, Akademik Kontrol Odağı ve Psikolojik Belirtilerin Okula Yabancılaşmayı Yordamadaki Rolü' başlıklı Yüksek Lisans tez çalışmasında;

- Tez içinde sunulan veriler, bilgiler ve dokümanların akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde edildiğini,
- Tüm bilgi, belge ve değerlendirme ve sonuçların bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunulduğunu,
- Tez çalışmasında yararlanılan eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterildiğini,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapılmadığını,
- Bu tezde yapılan çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. 14/06/2019

Burhan ÇİÇEK

ÖZET

LİSE ÖĞRENCİLERİNDE BENLİK SAYGISI, YAŞAM AMACI, AKADEMİK KONTROL ODAĞI VE PSİKOLOJİK BELİRTİLERİN OKULA YABANCILAŞMAYI YORDAMADAKİ ROLÜ

BURHAN ÇİÇEK

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ayşe Rezan ÇEÇEN EROĞUL

Haziran 2019, 106 sayfa

Araştırmanın genel amacı lise öğrencilerinde benlik saygısı, yaşam amacı, akademik kontrol odağı ve psikolojik belirtilerin okula yabancılaşmayı ne oranda yordadığını belirlemektir. Bunun yanında araştırma okula yabancılaşmanın, okul türü, cinsiyet, sınıf düzeyi, herhangi bir işte çalışma durumu, ailenin aylık geliri, aile içindeki psikolojik şiddet, not ortalaması ve devamsızlık durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma yaşları 14-18 arasında değişen, 9., 10., 11., ve 12. sınıfa devam eden, 340 (%34.9) kız ve 635 (%65.1) erkek olmak üzere toplam 975 lise öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplamak amacıyla ise Kişisel Bilgi Formu, Öğrenci Yabancılaşma Ölçeği(Sanberk,2003), Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (Rosenberg, 1963) , Ergenler İçin Yaşam Amaçları Belirleme Ölçeği(Eryılmaz, 2010), Akademik Kontrol Odağı Ölçeği(Akın, 2007) ve Kısa Semptom Envanteri(Derogatis, 1992) kullanılmıştır. Verilerin analiz edilmesinde SPSS 20. versiyonu kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistikler, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı; çoklu doğrusal regresyon analizi, iki kategoriden oluşan grup karşılaştırmaları için t-Testi ve ikiden fazla kategoriden oluşan grup karşılaştırmaları için tek yönlü varyans analizinden(ANOVA) yararlanılmıştır.

Araştırma sonucunda okula yabancılaşma puanları ile yaşam amacı, dışsal akademik kontrol odağı, anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite ile pozitif yönde; benlik saygısı ve içsel akademik kontrol odağı puanları arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Doğrusal regresyon analizi sonucuna göre bu dokuz değişken birlikte öğrenci yabancılaşma puanlarındaki değişimin %29'unu açıklamaktadır. Cinsiyetlere göre ayrı ayrı elde edilen regresyon analizi sonuçlarına göre ise dokuz değişen kız öğrencilerde %39, erkek öğrencilerde %25 oranında okula yabancılaşma puanındaki değişimi açıklamaktadır. Okula yabancılaşmanın alt boyutlarının doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre ise; söz konusu dokuz değişken birlikte güçsüzlük puanlarındaki değişimin %25'ini, anlamsızlık puanlarındaki

değişimin %14'ünü, kuralsızlık puanlarındaki değişimin %20'sini ve sosyal uzaklık puanlarındaki değişimin %8'ini açıklamaktadır. Bunun yanında araştırmada okula yabancılaşma puanlarının devam edilen okul türüne, sınıf düzeyine, herhangi bir işte çalışma durumuna, ailenin aylık gelirin, ailedeki psikolojik şiddet durumuna ve devamsızlık durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşırken cinsiyet ve not ortalamasına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okula yabancılaşma, benlik saygısı, akademik kontrol odağı, psikolojik belirtiler

ABSTRACT

THE ALIENATION TO SCHOOL ROLE OF HIGH SCHOOL STUDENTS IN THE SENSE OF SELF-ESTEEM, THE AIM OF LIFE, ACADEMICS, AND THE ROLE OF GENERAL PSYCHOLOGICAL HEALTH

BURHAN ÇİÇEK

Master Thesis, Department of Educational Sciences

Supervisor: Prof. Dr. Ayse Rezan ÇEÇEN EROĞUL

June 2019, 106 page

The aim of the study is to determine the self-esteem, life goal, academic focus of control and general psychological health predicts alienation in high school students. In addition, alienation of the school, type of school, gender, class level, work status, family income, family psychological violence, grade point average and absenteeism were carried out to determine whether the demographic variables differ. The study was carried out with 975 high school students, aged between 14-18, attending 9th, 10th, 11th, and 12th grade, 340 (34.9%) girls and 635 (65.1%) boys.

Relational screening model was used in the study. In order to collect data, Personal Information Form, Student Alienation Scale (Sanberk, 2003), Rosenberg Self Esteem Scale (Rosenberg, 1963), Life Aims Scale for Adolescents (Eryilmaz, 2010), Academic Focus of Control Scale (Akin, 2007) and Short Symptom Inventory (Derogatis, 1992) was used. SPSS version 20 was used to analyze the data. Descriptive statistics, Pearson Product Moment Correlation Coefficient; t-Test and group one-way variance analysis (ANOVA) were used for multiple-linear regression analysis, group comparisons for two categories.

At the end of the research, school alienation scores and life goal, external academic locus of control, anxiety, depression, negative self, somatization and hostility are positive; Significant relationships were found between self-esteem and internal academic focus of control scores. According to the results of linear regression analysis, these nine variables explain 29% of the change in student alienation scores. According to the results of regression analysis obtained according to sexes, 39% of female students and 25% of male students explained the change in school alienation score. According to the results of linear regression analysis of the sub-dimensions of alienation to school; These nine variables together account for 25% of the change in weakness points, 14% of the change in nonsense scores, 20% of the change in irregularity points and 8% of the change in social distance scores. In addition to this, it was concluded that the alienation scores of the school did not differ significantly according to the type of school, class

level, job status, family income, family violence and absenteeism, and gender and grade point average.

Keywords: School alienation, self-esteem, academic focus of control, general psychological health

ÖNSÖZ

Okul dönemi, bireylerin yaşamlarının temelini attığı ve yetişkinliğe hazırlandığı süreçleri kapsamaktadır. Günümüz koşullarında bu dönemin verimli geçmesi ise yaşamın daha sağlıklı devam etmesi için bir ön şart olarak görülmektedir. Durum böyle olduğunda çocukların okula karşı olan tutumları önem kazanmaktadır. Öğrencilerin okula karşı olan tutumunu okuldan uzaklaşma, okulu sevmeme, yaptığı etkinlikleri anlamsız görme ve okuldan sıkılarak kendini yabancı hissetme duygu durumları içerdiğinde okulun işlevini yerine getirmesi zorlaşmaktadır. Öğrencilerin okula yabancılaşmasında birçok neden bir araya gelerek etki etmektedir. Öğretmen tutumları, aile, okulun fiziki yapısı, arkadaş çevresinin yanında öğrencilerin kendi kişisel özellikleri de okula yabancılaşmasında önemli rol oynamaktadır. Bu noktada çalışmanın amacı, lise öğrencilerinde benlik saygısı, yaşam amacı, akademik kontrol odağı ve psikolojik belirtilerin okula yabancılaşmayı ne oranda yordadığına ulaşmaktır.

Bu çalışmanın planlanması, uygulamaların gerçekleştirilmesi, analizler ve bulguların raporlanarak yorumlanması gibi her aşamasında çok değerli insanların katkıları olmuştur. Öncelikle bu süreçte nerede olursa olsun her zaman desteğini hissettiğim danışman hocam Prof. Dr. Ayşe Rezan ÇEÇEN EROĞUL'a, hem ders sürecinde hem de tez jürimde gelişimim için büyük katkısı olan Doç. Dr. Raşit AVCI'ya, tezin her noktasını detaylı bir biçimde inceleyerek jüri üyeliğimi yapan Prof. Dr. Yalçın ÖZDEMİR'e, her zaman bir telefon kadar uzakta olduğunu bildiğim, dostum Arş. Gör. Halil Emre KOCALAR'a, her zaman yanımda olan aileme ve adını yazamadığım tüm yakınlarıma teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ	viii
TABLolar DİZİNİ	xiii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xii
KISALTMALAR DİZİNİ	xiv
EKLER DİZİNİ	xv

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Genel Amaç ve Alt Amaçlar	3
1.2. Araştırmanın Önemi	4
1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.4. Tanımlar	6
1.5. Kısaltmalar	8

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Yabancılaşma Kavramı	9
2.2. Yabancılaşmanın Boyutları	10
2.3. Okula Yabancılaşma	11
2.3.1. Okula Yabancılaşmanın Kaynakları	12
2.3.2. Okula Yabancılaşmanın Kaynakları	14
2.3.3. İlgili Yurtdışı Araştırmalar	15
2.3.4. İlgili Yurt İçi Araştırmalar	17
2.4. Benlik Kavramı ve Benlik Saygısı	20

2.5. Yaşam Amacı	21
2.6. Akademik Kontrol Odağı	22
2.7. Psikolojik Sağlık	23

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli(Deseni)	25
3.2. Çalışma Grubu.....	25
3.3. Verilerin Toplanması	26
3.4. Veri Toplama Araçları.....	26
3.4.1.Kişisel Bilgi Formu.....	27
3.4.2.Öğrenci Yabancılaşma Ölçeği.....	27
3.4.3.Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği	28
3.4.4. Ergenler İçin Yaşam Amaçları Ölçeği	28
3.4.5.Akademik Kontrol Odağı Ölçeği.....	29
3.4.1.Kısa Semptom Envanteri.....	29
3.5. Verilerin Analizi.....	30

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısı, Yaşam Amacı, Dışsal Akademik Kontrol Odağı, İçsel Akademik Kontrol Odağı ve Psikolojik Belirtiler (Anksiyete, Depresyon, Olumsuz Benlik, Somatizasyon ve Hostilite) Değişkenleri İle Okula Yabancılaşma Arasındaki Korelasyonlara Yönelik Bulgular	32
4.2. Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısı, Yaşam Amacı, Akademik Kontrol Odağı ve Psikolojik Belirtilerin (Anksiyete, Depresyon, Olumsuz Benlik, Somatizasyon ve Hostilite) Okula Yabancılaşmayı Yordamasına İlişkin Bulgular	34

4.3. Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısı, Yaşam Amacı, Akademik Kontrol Odağı ve Psikolojik Belirtilerin (Anksiyete, Depresyon, Olumsuz Benlik, Somatizasyon ve Hostilite) Okula Yabancılaşmanın Alt Boyutlarından Güçsüzlüğü Yordamasına İlişkin Bulgular	36
4.3.2. Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısı, Yaşam Amacı, Akademik Kontrol Odağı ve Psikolojik Belirtilerin (Anksiyete, Depresyon, Olumsuz Benlik, Somatizasyon ve Hostilite) Okula Yabancılaşmanın Alt Boyutlarından Anlamsızlığı Yordamasına İlişkin Bulgular	37
4.3.3. Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısı, Yaşam Amacı, Akademik Kontrol Odağı ve Psikolojik Belirtilerin (Anksiyete, Depresyon, Olumsuz Benlik, Somatizasyon ve Hostilite) Okula Yabancılaşmanın Alt Boyutlarından Kuralsızlığı Yordamasına İlişkin Bulgular	39
4.3.4. Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısı, Yaşam Amacı, Akademik Kontrol Odağı ve Psikolojik Belirtilerin (Anksiyete, Depresyon, Olumsuz Benlik, Somatizasyon ve Hostilite) Okula Yabancılaşmanın Alt Boyutlarından Sosyal Uzaklığı Yordamasına İlişkin Bulgular	40
4.4.1. Kız Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısı, Yaşam Amacı, Akademik Kontrol Odağı ve Psikolojik Belirtilerin (Anksiyete, Depresyon, Olumsuz Benlik, Somatizasyon ve Hostilite) Okula Yabancılaşmayı Yordamasına İlişkin Bulgular	42
4.4.2. Erkek Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısı, Yaşam Amacı, Akademik Kontrol Odağı ve Psikolojik Belirtilerin (Anksiyete, Depresyon, Olumsuz Benlik, Somatizasyon ve Hostilite) Okula Yabancılaşmayı Yordamasına İlişkin Bulgular	43
4.5. Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşma Düzeylerinin Okul Türü, Cinsiyet, Sınıf Düzeyi, Herhangi Bir İşte Çalışma Durumu, Ailenin Aylık Geliri, Aile İçindeki Psikolojik Şiddet, Not Ortalaması ve Devamsızlık Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular	45
4.5.1. Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşmasının Okul Türüne Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular	45
4.5.2. Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşma Puanlarının Cinsiyetlere İlişkin “T testi” Sonuçları	46
4.5.3. Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşmasının Sınıf Düzeyine Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular	46
4.5.4. Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşma Puanlarının Herhangi Bir İşte Çalışıp Çalışmamalarına İlişkin “T testi” Sonuçları	47
4.5.5. Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşmasının Ailenin Aylık Gelirine Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular	48
4.5.6. Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşma Puanlarının Aile İçinde Psikolojik Şiddet Görme ve Görmeme Durumlarına İlişkin “T testi” Sonuçları	49
4.5.7. Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşmasının Not Ortalamasına Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular	50

4.5.8. Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşmasının Devamsızlıklarına Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular	51
--	----

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1.Tartışma.....	53
5.1.1. Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısı, Yaşam Amacı, Akademik Kontrol Odağı ve Psikolojik Belirtilerin(Anksiyete, Depresyon, Olumsuz Benlik, Somatizasyon ve Hostilite) Okula Yabancılaşmayı Yordamasına İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu.....	53
5.1.2. Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısı, Yaşam Amacı, Akademik Kontrol Odağı ve Psikolojik Belirtilerin(Anksiyete, Depresyon, Olumsuz Benlik, Somatizasyon ve Hostilite) Okula Yabancılaşmanın Alt Boyutlarını(Güçsüzlük, Anlamsızlık, Kuralsızlık ve Sosyal Uzaklık) Yordamasına İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu.....	56
5.1.3. Kız ve Erkek Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısı, Yaşam Amacı, Akademik Kontrol Odağı ve Psikolojik Belirtilerin(Anksiyete, Depresyon, Olumsuz Benlik, Somatizasyon ve Hostilite) Okula Yabancılaşmayı Yordamasına İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu.....	58
5.1.4. Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşma Düzeylerinin Okul Türü, Cinsiyet, Sınıf Düzeyi, Herhangi Bir İşte Çalışma Durumu, Ailenin Aylık Geliri, Aile İçindeki Psikolojik Şiddet, Not Ortalaması ve Devamsızlık Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu.....	61
5.2. Sonuç	65
5.2.1. Birinci Araştırma Sorusuna Yönelik Elde Edilen Sonuçlar.....	65
5.2.2. İkinci Araştırma Sorusuna Yönelik Elde Edilen Sonuçlar.....	66
5.2.3. Üçüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Elde Edilen Sonuçlar.....	66
5.2.4. Dördüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Elde Edilen Sonuçlar.....	67
5.2.5. Beşinci Araştırma Sorusuna Yönelik Sonuçlar.....	68
5.3. Öneriler.....	70
KAYNAKÇA.....	72
EKLER.....	83
ÖZGEÇMİŞ.....	89

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1.1. Araştırma Değişkenlerine Ait Betimsel Bulgular ve Değişkenler Arasındaki Korelasyon Katsayıları.....	33
Tablo 2.1. Okula Yabancılaşma Puanlarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları.....	35
Tablo 3.1. Güçsüzlük Puanlarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları.....	36
Tablo 4.1. Anlamsızlık Puanlarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları.....	38
Tablo 5.1. Kuralsızlık Puanlarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları.....	39
Tablo 6.1. Sosyal Uzaklık Puanlarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları.....	41
Tablo 7.1. Kız Öğrencilerde Okula Yabancılaşma Puanlarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları.....	42
Tablo 8.1. Erkek Öğrencilerde Okula Yabancılaşma Puanlarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları.....	44
Tablo 9.1. Okul Türlerine Göre Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşma Puanlarına İlişkin Betimsel Bulgular ve Varyans Analizi Sonuçları.....	45
Tablo 10.1. Cinsiyetlerine Göre Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşma Puanlarına İlişkin t-Testi Sonuçları.....	46
Tablo 11.1. Sınıf Düzeylerine Göre Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşma Puanlarına İlişkin Betimsel Bulgular ve Varyans Analizi Sonuçları.....	47
Tablo 12.1. Herhangi Bir İşte Çalışıp Çalışmamalarına Göre Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşma Puanlarına İlişkin t-Testi Sonuçları.....	48
Tablo 13.1. Ailenin Aylık Gelirine Göre Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşma Puanlarına İlişkin Betimsel Bulgular ve Varyans Analizi Sonuçları.....	49
Tablo 14.1. Aile İçindeki Psikolojik Şiddet Görme ve Görmeme Durumuna Göre Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşma Puanlarına İlişkin t-Testi Sonuçları.....	50
Tablo 15.1. Not Ortalamasına Göre Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşma Puanlarına İlişkin Betimsel Bulgular ve Varyans Analizi Sonuçları.....	51
Tablo 16.1. Devamsızlıklarına Göre Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşma Puanlarına İlişkin Betimsel Bulgular ve Varyans Analizi Sonuçları.....	52

KISALTMALAR DİZİNİ

ÖYÖ: Öğrenci Yabancılaşma Ölçeği

RBSÖ: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

EİYABÖ: Ergenler İçin Yaşam Amaçları Belirleme Ölçeği

AKOÖ: Akademik Kontrol Odağı Ölçeği

KSE: Kısa Semptom Envanteri

EKLER DİZİNİ

Ek 1.1 Kişisel Bilgi Formu.....	83
--	----

BÖLÜM I

GİRİŞ

İnsanoğlunun yeryüzünde var olduğu andan bu yana devam eden değişim sanayi devrimi ile birlikte daha da hızlanmıştır. Endüstri devriminin başlattığı, teknolojik gelişmenin zirvede olduğu günümüzde bireyler düşünmeye fırsat bulamadan, tek düze ve mekanik yaşayarak bireyin kendisi ve çevresi ile teması azalmıştır. İnsanların sürüklendiği bu kaos ortamı içerisinde benliklerine olan uzaklaşmaları ve teknolojik, sosyolojik, ekonomik, politik baskılar altında ezilmeleri onların kendilerine ve buldukları topluma yabancılaşmalarına neden olmaktadır. Bu aşamada yabancılaşma kavramı felsefe, sosyoloji, psikoloji, din ve metafizik gibi birçok disiplinde genişçe yer bulmaya başlamıştır.

Yabancılaşma kavramıyla ahlaki bütünlük arasındaki ilişkiyi Fırcıoğulları (2018) disiplinlerarası (felsefe, psikoloji, sosyoloji, analitik psikiyatri) biçimde ele almıştır. Modern çağda insanların yabancılaşmasının en büyük nedeni olarak manevi dünyalarının gerilemesi ve ahlaki geriliği göstermiştir. Temel değerlerin yitirilmesi arttıkça da yabancılaşma derinlik kazanmaktadır. Hatta bu durum modern insanın patolojilerinde artışa neden olmaktadır. Yani modern çağda değerlerin yitimi ile sosyal problemlerin artması arasında bir ilişki olduğu vurgulanmaktadır. Yabancılaşmadan uzak kalmanın yolu olarak ise insanın kendine yönelmesi ve ahlaki geriliği kendi değerleriyle aşması gerektiğini söylemiştir. Yani modern çağın insanı kendinden kaçarak farklı güç dengelerine ve özellikle de maddi güce sığınmak yerine kendini gerçekleştirme yolunda ilerleyebilirse, yıkıcı eylemlerden uzaklaşıp daha üretken bir birey olarak hayatını sürdürecektir.

En genel tanımıyla yabancılaşma toplumdaki uzaklaşma duygusudur (Nettler, 1957). Fromm'a (2006) göre ise bu kavram bireylerin kendisini yabancı hissetmesidir. Yabancılaşan bireyler kendisine ve çevresine uzaklaşmış, yaşam kaliteleri düşmüş ve yaşama karşı yabancı hissetmektedirler. Erkuş (1994) ise yabancılaşmayı bireylerin çevresinden, işinden, benliğinden ve kendi ürettiklerinden uzaklaşmasına neden olan duygu olarak tanımlamıştır. Yabancılaşan bireylerin iş yerlerinde iş verimlilikleri düşük ve sosyal anlamda sağlıksız bir işleyiş söz konusudur. Josephon ve Josephon (1967) ise yabancılaşmayı kişinin kendinden uzaklaşması, kaygılı olması, kuralsızlık, umutsuzluk, anlamsızlık ve diğer psikososyal bozuklukların eşlik ettiği bir süreç olarak tanımlamıştır. Yabancılaşmanın sonucunda olan bu değişimler kendini yakın ve uzak ilişkiler, iş yaşamı, okul ortamı, siyasal ortam, kültürel kimlik gibi birçok ortamda gösterebilmektedir. ağlar (2012), eğitim kurumlarını yabancılaşmanın etkilerinin en çok görüldüğü yerler olarak tanımlamıştır. Benzer biçimde Tezcan (1997) ise ortaöğretim ve yükseköğretim düzeylerindeki yabancılaşma etkilerinin daha belirgin olduğunu vurgulamıştır.

Eğitim kurumlarının bir sorunu olarak okula yabancılaşma; okula uyum glkleri yaşama, toplumsal normların dışına çıkma, okulla bütünleşememe, okul personeli ve arkadaşlarına uzaklaşma gibi birçok farklı Şekilde ortaya çıkmaktadır. Mackey (1974) okula yabancılaşmanın içerdiği olumsuz duyguların öğrenmeyi ve aktif katılımı engellediğini belirtmiştir. Tucker (1989) yabancılaşma yaşayan bireylerde kendini geliştirme faaliyetlerinin yetersiz kalması ve buna yalnızlık duygusunun da eşlik etmesi nedeniyle öğrenmeye ve bilgi edinmeye olan inancın zayıflayacağını belirtmiştir. Yani yabancılaşan bireyler akademik yönden de olumsuz etkilenecektir. Okula yabancılaşma ile ilgili gerçekleştirilen çalışmalar incelendiğinde yurtdışında yapılan çalışmalar içerisinde okula yabancılaşma kavramı genel olarak; cinsiyete göre (Trent 2001), fke düzeyine göre (Thomas ve Smith, 2004), Şiddet davranışına göre (Gibbs, 2004), okul özelliklerine göre (Oerlemans ve Jenkins, 1998), okul çevresinin özelliklerine göre (Shoho ve Petrisky, 1996), ğretmen yaklaşımları ve okul kurallarına göre (Russell, 1994) ele alınmıştır.

Türkiye'de okula yabancılaşma konusunda gerçekleştirilen araştırmalar incelendiğinde ise araştırmaların okul idaresi (Yılmaz ve Sarpkaya, 2009), ğretmenler (Atik, 2016), aile (Arıcı, 2012), arkadaş evresi (Haskaya, 2016), okulun fiziki-sosyal evresi (Sular,

2017) ve sosyoekonomik düzey, cinsiyet ve öfke ifade tarzı (Çelik, 2005) gibi faktörlere işaret edilmiştir. Yurt içi ve yurt dışındaki çalışmalar incelendiğinde okula yabancılaşma kavramı ağırlıklı olarak öğrenci dışı faktörlerle ele alınmıştır. Ancak insan davranışlarının belirleyicisi olarak dışsal süreçleri bireylerin içsel süreçlerine oranla daha fazla göz önünde bulundurmak yeterli ve doğru bir yaklaşım değildir. Öfke düzeyi, şiddet davranışı ve öfke ifade tarzı gibi okulların genel geçer sorunları ile birlikte ele alınan okula yabancılaşma kavramının daha derinlemesine incelenmesi neticesinde çok yönlü bir biçimde yabancılaşma nedenlerinin ortaya çıkacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda okula yabancılaşmanın nedeni olarak dışsal faktörlerin yanında benlik saygısı, yaşam amacı, akademik kontrol odağı ve psikolojik belirtiler gibi içsel faktörlerin alan yazında eksik olduğu fark edilmiştir.

Bu araştırma kapsamında ortaöğretim öğrencilerinin okula yabancılaşmalarıyla ilişkili edebileceği düşünülen benlik saygısı, yaşam amacı, akademik kontrol odağı ve psikolojik belirtiler kavramlarının okula yabancılaşmayla olan ilişkileri ele alınmıştır.

1.1. Genel Amaç ve Alt Amaçlar

Bu araştırmanın genel amacı lise öğrenimine devam eden öğrencilerde benlik saygısı, yaşam amacı, akademik kontrol odağı ve psikolojik belirtilerin okula yabancılaşmayı ne oranda yordadığını belirlemektir. Genel amaca ek olarak okula yabancılaşmanın okul türüne, cinsiyete, sınıf düzeyine, bir işte çalışıp çalışmama durumuna, ailenin aylık gelirin, ailedeki psikolojik şiddet durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi de ele alınmıştır.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlara yanıt aranacaktır.

- 1) Lise öğrencilerinde benlik saygısı, yaşam amacı, akademik kontrol odağı ve psikolojik belirtiler okula yabancılaşmayı anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?
- 2) Lise öğrencilerinde benlik saygısı, yaşama amacı, akademik kontrol odağı ve psikolojik belirtiler okula yabancılaşmanın alt boyutlarından
 - a) güçsüzlüğü,

b) anlamsızlığı,

c) kuralsızlığı,

d) sosyal uzaklığı, anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?

3) Kız lise öğrencilerinde benlik saygısı, yaşam amacı, akademik kontrol odağı ve psikolojik belirtiler okula yabancılaşmayı anlamlı bir düzeyde yordamakta mıdır?

4) Erkek lise öğrencilerinde benlik saygısı, yaşam amacı, akademik kontrol odağı ve psikolojik belirtiler okula yabancılaşmayı anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?

5) Lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanları

a) Okul türüne,

b) Cinsiyete,

c) Sınıf düzeyine,

d) Herhangi bir işte çalışıyor olma durumuna,

e) Ailenin aylık gelirin,

f) Ailedeki psikolojik şiddet,

g) Not ortalaması ve

h) Devamsızlık durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

1.2.Araştırmanın Önemi

Okula yabancılaşma kavramının birçok değişkenle ele alındığı görülmektedir. Ulusal ve uluslar arası yayınlarda öğrencilerin okula yabancılaşmalarının nedenleri, etkileri ve düzeyi gibi inceleme alanlarında araştırmalar yapılmıştır. Okula yabancılaşan öğrencilerde gözlemlenen davranışlara bakıldığında; okulda genel mutsuzluk hali, akademik başarıyı önemsememe ve düşük akademik başarı, arkadaşlık ilişkilerinde tatmin olmama, öğretmen ve idarecilere karşı olumsuz tutum, okulun anlamını yitirmesi

gibi öğrencilerin yaşamını etkileyen sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

Okula yabancılaşmaya neden olan faktörler olarak; öğrencilerin okulu güvenli bir ortam olarak görmemesi, kendini okulda güvende hissetmemesi, okul binalarının eğitim öğretime elverişsiz olması, okulda ve sınıflarda demokratik ortamın sağlanamaması nedeniyle öğrencilerin kendilerini baskı altında hissetmeleri, eğitim öğretimin sınava ve rekabete dayalı bir sistem olması sebebiyle okulun anlamsızlaşması, sosyal faaliyetlerin eksik olması ve okul ortamının günlük hayattan uzaklaşması ön plana çıkmaktadır. Bunun yanında okul ikliminin diğer parçaları olan öğretmen ve yönetici faktörlerinin de öğrencilerin okula yabancılaşmasında etkili olduğu kanıtlanmıştır. Tabi ki son olarak da aile faktörü, öğrencilerin hem kişilik gelişiminde hem de okula karşı tutumlarında etkili olduğu bilinen bir gerçekliktir. Yani olumsuz ebeveyn tutumları da öğrencilerin okula yabancılaşmasına neden olmaktadır.

Güncel kaynaklar incelenip ortaya çıkan ortak sonuçlara bakıldığında öğrencilerin okula yabancılaşmasında öğrenci dışı faktörler ön plana çıkmaktadır. Okulun fiziki ve sosyal yapısı, öğretmenler, okul yöneticileri ve aile öğrencilerin okula yabancılaşmasında en çok üzerinde durulan kavramlardır diyebiliriz. Ancak insan davranışlarının ortaya çıkmasında sadece birey dışı nedenlere odaklanmak yeterli olmayacaktır. Öğrencilerin okula yabancılaşmasında öğrenci faktörünü de araştırmalara dahil etmek daha tam ve sağlıklı biçimde konunun ele alınmasını sağlayacaktır. Bu yüzden öğrencilerin içsel süreçlerini kapsayan benlik saygısı, yaşam amacı, akademik kontrol odağı ve psikolojik sağlık kavramları öğrenci yabancılaşması ile ele alındığında alan yazınına farklı bir perspektif kazandıracaktır.

Bu ve benzeri araştırmaların yapılması, okullarda karşılaşılan en büyük problemlerden biri olan yabancılaşmanın bütün bir şekilde ele alınmasını sağlayacaktır. Öğrenci dışındaki faktörlerin yanında öğrenciden kaynaklı nedenleri de ortaya koyması ile daha fazla sayıda çözüm yolu oluşturarak eğitimcilere katkı sağlayacaktır. Yapılan taramalar sonucunda ise alan yazında yapılan araştırmalarda okula yabancılaşma kavramını öğrenci boyutunda detaylı ele alan çalışmaların sayısının çok az olduğu görülmüştür. Dolayısıyla bu araştırmanın hem alana hem de literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Okula yabancılaşmanın okul terki ile nedensellik ilişkisi içerisinde olduğu göz önüne alındığında okula yabancılaşmayı etkileyen ve açıklayan tüm faktörlerin bilimsel olarak açıklanması önem arz etmektedir. Okula yabancılaşmayı açıklayan farklı değişkenlerin belirlenmesine katkı sağlayarak özellikle okul psikolojik danışma ve rehberlik servisleri ile okul yöneticilerinin alacağı okula yabancılaşmayı azaltmada önlemler ve müdahalelerin belirlenmesinde, dolaylı olarak öğrencilerin okula devamlarının sağlanmasına, okul terkinin önlenmesine katkıda bulunacağı düşünüldüğünde bu çalışmanın özgün ve önemli olduğu düşünülmektedir.

1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma 2018-2019 eğitim öğretim yıllarında ortaöğretime devam eden Şanlıurfa ili Ceylanpınar ilçesinde yaşamlarını devam ettiren öğrenciler ile sınırlandırılmıştır. Araştırma kapsam olarak Kişisel Bilgi Formu, Öğrenci Yabancılaşma Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Ergenler İçin Yaşam Amaçları Ölçeği ve Kısa Semptom Envanteri'nde yer alan sorularla sınırlıdır.

1.4. Tanımlar

Yabancılaşma: Bireylerin buldukları durum içerisinde kendilerine ve çevresine soyutlanması, niteliğini yitirmesi ve kendi kendine ters düşmesi sonucu güçsüzlük, anlamsızlık, kuralsızlık, soyutlanma ve kendine yabancılaşma gibi beş farklı boyutta gözlemlenen ve bireyleri hem sosyal hem de psikolojik anlamda etkileyen süreçleri kapsayan duygu durumudur (Seeman, 1975).

Okula Yabancılaşma: Öğrencinin okula olan bağlılığında zayıflamanın görülmesi, okul ortamındaki arkadaşlık ilişkileri ile akademik geleceğine umutsuz bakması, okula karşı tutumunun olumsuz olması ve okuldaki öğrenme sürecinden hem duygusal hem de bilişsel anlamda kopmasıdır (Finn, 1989; Hascher ve Hagenauer, 2010; Hadjar et al., 2016).

Benlik Saygısı: Benlik, insanın kendini anlayış ve kavrayış biçimidir. Benlik saygısı ise benliğin bütünsel değerlendirici boyutudur (Siyez, 2012). Yani benlik kişinin kim olduğunu ifade ederken benlik saygısı kişinin kendini ne olarak gördüğü ve kabul-red

edilme beklentilerinin sonucudur.

Yaşam Amacı: İnsanları yaşama bağlayan ve yaşamını anlamlı kılan temel motivasyondur (Frankl, 2009).

Akademik Kontrol Odağı: Kontrol odağı, bireylerin hayatları boyunca karşılaştıkları durumlar, olaylar ve davranışların sonucunda ortaya çıkan olumlu ya da olumsuzlukların çıkış noktasının bireyin kendisi mi yoksa bireyin dışındaki unsurlar mı olduğuna yönelik inancıdır (Rotter, 1966).

Psikolojik Sağlık: Psikolojik sağlık, psikolojik olarak sağlam olma olarak özetlenebilir. Ergenlik çağındaki bireyler için psikolojik sağlamlık ise bireylerin kendisi, ailesi ve aile ötesindeki ilişkilerini kapsar. Bireyler iyi bir zihinsel işleve sahip, girişken, uysal mizaçlı, yeteneklerinin ve inançlarının farkında, kendine bakım veren ebeveynleri ile yakın ilişki kurabilen, destekleyici aile bağlantılarına sahip, aile dışında da yetişkinlerle sağlıklı bağlanma gerçekleştirebilen, olumlu kuruluşlarda aktif ve devam ettiği okullarda etkili olabiliyorsa genel psikolojik sağlığı yerindedir çıkarımında bulunulabilir (Özer, 2012).

Depresyon: Duygu durumunda çökkünlük, önceki yaşantıya göre ilgiyle yapılan faaliyetlere karşı ilgi azalması, sıkıntı hissi, sağlıklı düşünememe, suçluluk hissi, umudunu kaybetme gibi belirtiler ve davranış örüntüleri ile kendini gösteren ruh halidir (Helvacı Çelik ve Hocaoglu 2016).

Anksiyete: Bireylerin nedenini kestiremediği korkma, endişelenme, gerginlik hissetme, huzursuz olma ve kaygı duyma gibi belirtiler ve davranışları içeren ruh halidir (Aydoğan, 2012).

Olumsuz Benlik: Bireylerin kendini başkalarıyla kıyaslaması sonucunda kendisinde zayıflık hissi, yetersizlik, başarısızlık, suçluluk ve değersiz görme gibi etkilerle kendini gösteren duygu durumlarıdır.

Somatizasyon: Kişinin acı çekmesine, ailesiyle olan ilişkilerinin ve mesleki işlevselliğinin bozulmasına neden olan bedensel bir hastalıkla açıklanamayan fiziksel yakınmaların varlığıdır (Ford, 1986).

Hostilite: Kızgınlık, sık sık tartışma, ani öfkelenme, fiziksel şiddet uygulama ve zarar verme isteği gibi düşmanlık duyguları ile kendini gösteren ruh halidir.

1.5. Kısaltmalar

ÖYÖ: Öğrenci Yabancılaşma Ölçeği

RBSÖ: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

EİYAÖ: Ergenler İçin Yaşam Amaçları Ölçeği

KSE: Kısa Semptom Envanteri

AKOÖ: Akademik Kontrol Odağı Ölçeği

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde ilk olarak yabancılaşma ve okula yabancılaşma kavramları açıklanıp ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalara değinilmiştir. Ardından benlik saygısı, yaşam amacı, akademik kontrol odağı ve psikolojik belirtiler kavramları ile ilgili araştırmalara da yer verilmiştir.

2.1. Yabancılaşma Kavramı

İnsanoğlu var olduğundan bu yana dünya üzerinde birçok değişime şahit olmuştur. Ve bu değişim her an devam etmektedir. Her değişimin getirdiği yeniliklere ayak uydurmak ise her zaman kolay olmamıştır. Çünkü değişimin insan doğasına etkisi, bireyler arası iletişimindeki bozulmalara neden olması ve alışkanlıkları değiştirmenin kolay olamaması gibi etkenler mutsuzluğu ön plana çıkarmaktadır (Ofloğlu ve Büyükyılmaz, 2008). Tüm bu değişim sürecinde insanlar gelişen ve yenileşen yaşama yabancılik çekebilirler. Bu yüzden de insanoğlu dünya üzerinde var olduğundan bu yana yabancılaşma da vardır denilebilir (Gedik, 2014).

Yabancılaşma, tarih boyunca birçok disiplinin inceleme alanına girmiştir ve yabancılaşmanın birçok tanımı da yapılmıştır. Keniston (1972) yabancılaşmayı bireylerin diğer insanlarla birlikte bulunma korkusu, topluma karşı güvensizlik, güçsüzlük ve gelecek umutlarının yok olması olarak tanımlamıştır. Levin (1994)

yabancılaşmayı, bireyin toplumda yerine getirmesi gereken görevlerinin anlamını kaybetmesi sebebiyle ortaya çıkan toplumsal bir çıkmaza girme durumu olarak belirtmiştir. Case (2008), bireyler arası beklenen ya da olması gereken iletişimdeki kopukluk olarak ele almıştır. Horney (1950) yabancılaşmayı nevrozların oluşumundaki temel etken olarak görmüş ve insanın kendi kendini terk etmesi olarak betimlemiştir.

2.2. Yabancılaşmanın Boyutları

Yabancılaşma kavramı farklı bakış açılarından ele alınması ve herkesin aynı şekilde yabancılaşmayı tanımlamaması kavramın çok boyutlu olmasına neden olmuştur. Seeman (1959) yabancılaşma kavramını “On the Meaning of Alienation” yani Yabancılaşmanın Anlamı isimli çalışmasında çok boyutlu olarak inceleyen ilk araştırmacıdır.

Seeman (1959), yabancılaşma kavramını beş boyutta ele almıştır:

Bu boyutlardan ilki olan güçsüzlükte, bireylerin davranışları ile kaderi üzerinde kendi gücünden çok dış güçlerin etkili olduğunu belirtmiştir. İkinci boyut olan anlamsızlıkta, bireylerin gelecek amaçları için karar alması gerektiğinde hedeflerin belirsiz olması olarak belirtmiştir. Yabancılaşma kavramına üçüncü boyut olarak belirlenen normsuzluk(kuralsızlık), hedeflere ulaşmada toplumun kabul etmeyeceği düzeyde davranışları gerektirecek faaliyetler olarak tanımlanmıştır. Dördüncü boyut olan izolasyon (sosyal uzaklık) ise toplumun çoğunluğu tarafından önemli görülen hedef ve inançlara önem vermeme olarak belirtmiştir. Yani bireylerin kendilerini içerisinde buldukları fiziksel çevreden soyutlamasıdır. Son boyut olan kendine yabancılaşmayı ise, gerçekleştirilen aktivitelerin sonucunda elde edilecek kazançlara bağımlılığı olarak belirtmiştir. (Seeman, 1959). Bireylerin gerçekleştirdiği aktivitelerin sonucunda istediği hedeflere ulaşamaması kendiyile yabancılaşması ile sonuçlanır (Tolan, 1981). Özetle yabancılaşma bireyin içinde bulunduğu duruma ve meydana getirdiklerine karşı kendini uzak hissetmesi, yaptıklarının anlamını yitirmesi, toplum kurallarından uzaklaşması, sosyal çevresinden uzaklaşması ve eskisi gibi yaşamına devam edecek gücü kendinde bulamaması gibi çıktılarla kendini gösteren ruh halidir (Seeman, 1975).

Yabancılaşma kavramı iş, eğitim, aile, yakın ilişkiler gibi toplumsal yaşamda insanların bulunduğu hemen her alanda etkisini göstermektedir. İnsanın var olduğu andan bu

yana kadar var olmasına rağmen bu kavram eğitimde yabancılaşma olarak 1950-1970 yılları arasında araştırma odağı olarak yer bulmaya başlamıştır.

2.3. Okula Yabancılaşma

İnsanlar, yeryüzünde var oldukları andan itibaren içinde buldukları toplumu tanımaya ve toplumun kültürel öğelerini öğrenmeye çalışırlar. Kültürle birlikte toplumun değerlerini ve bilgi birikimini istedik yönde bireylere aktarma ihtiyacı ile birtakım kurumlar ortaya çıkmıştır. Bu kurumların temelini okul oluşturmaktadır (Avcı, 2012). Çok erken yaşlarda okul hayatına başlayan bireyler için yaşamlarının temelini oluşturmada okul en önemli etkidir. Okullarda her ne kadar istedik yönde bilgi aktarımı amaçlansa da bireylerin özerkliğine zarar vermemek milli eğitim temel kanunu ile güvence altına alınmıştır. Yani okullarda öğrenciler öğrendikleri bilgileri kendi hayal dünyalarına ve yaratıcılıklarına göre şekillendirebilirler. Böylelikle de özümlediği bilgilerden yapıcı ve yaratıcı özelliklere ulaşan bireylerin yetişmesi hedeflenmektedir. Ancak bu her zaman istendiği gibi olmamaktadır. Özellikle son yıllarda eğitimin öğrenciler için anlamsız hale geldiği, ilgisizlikle birlikte okul kurumunun işleyişinin olumsuz etkilendiği görülmektedir (Yapıcı, 2004). Rintoul (2009), öğrencilerde gözlenen okula karşı olumsuz tutumlarla birlikte ilgide azalmanın okula yabancılaşmanın belirtileri olduğu sonucuna ulaşmıştır. Okula yabancılaşma; öğrencileri psikolojik, biyolojik, sosyal ve akademik olarak çok yönlü şekilde etkileyen eğitim problemi olarak görülmektedir.

Okula yabancılaşma, öğrencilerin akademik beklentilerinin gerisinde kalmaları, okulun anlamını kavramamaları, öğretmenlerin anlattıklarının anlamsız gelmesi ve her geçen gün başarısızlıkla daha fazla anılmaya başlamasını ifade etmektedir (Finn, 1989; Hascher ve Hagenauer, 2010). Avcı'ya (2014) göre okula yabancılaşma öğrencinin okul ikliminin etkisiyle toplumsal bağlarını koparması, öğrenme sürecinin dışına itilmesi ve içine kapanarak kendini çaresiz hissetmesi durumudur. Sidorkin (2004), öğrencinin okula yabancılaşmasını eğitim öğretim sürecinden uzaklaşma, okulu sıkıcı bir ortam olarak görme ve yapılan faaliyetleri anlamsız bulma olarak tanımlamıştır.

2.3.1 Okula Yabancılaşmanın Kaynakları

Avcı (2012) eğitim ortamlarının toplumsal yaşamın bir parçası olduğunu vurgulamış ve okula yabancılaşma kavramını birçok faktörü de katarak incelemiştir. Bu faktörleri okulun kurumsal ve fiziksel özellikleri, öğretmen, aile, kitle iletişim araçları ve akran grubu şeklinde sıralamıştır.

Kılıççı (2000), eğitim öğretim kurumlarında psikolojik sağlığı bozucu koşullar olarak belirttiği ve bunun yanında öğrencilerin okula yabancılaşmalarına neden olabilecek faktörler üzerinde durmuştur. Öğrencilerin okula yabancılaşmasına neden olabilecek faktörler; ders programlarının öğrencilerin ilgileri göz önünde bulundurulmadan hazırlanması nedeniyle içeriğin öğrencilere kazandırılmasında ders sürelerinin yeterli olmaması, öğrencilerin derse aktif katıldığı, daha hareketli ve gürültülü bir sınıf yerine öğrencilerin daha sessiz kaldığı, derse katılmadığı ve pasif olduğu sınıf ortamının tercih edilmesi, kendi başına aktiviteler gerçekleştiren, özerklik için adım atmak isteyen ve bağımsız öğrenciler yerine sınıfta gerçekleştirilen aktiviteleri öğretmen kontrolünde yapan, kendi düşünceleri yerine otoritenin düşüncelerine bağımlı olan öğrencilerin tercih edilmesi, öğrencilerde daha önceden bu yana var olanı uygulayan, ezberci ve gelenekselliği başarı olarak gösterip kendi başına gerçekleştirilen, yaratıcı faaliyetlerin başarısızlık olarak adlandırılması, her öğrenciyi aynı sınava ya da benzer rekabet ortamı oluşturacak etkinliğe sokarak zeka ve yeteneklerdeki farkın görmezden gelinmesi dolayısıyla başarısız öğrenciler için sınıf ortamının güvensizlik ve kaygı yaratacak bir yer haline getirilmesi, öğrencilerin tek yönlü olarak eğitim öğretim yeteneklerinin geliştirilmesi önemseninirken spor, resim, müzik ve diğer yeteneklerinin geliştirilmesinin göz ardı edilmesi, derslerde ayrıntılı nedenlere odaklanılan eğitim öğretim sürecinde, genellemelere ulaşmanın ihmal edilmesi, okulun öğrenciler üzerinde oluşturduğu sınıf geçme kaygısı nedeniyle, bilgileri özümseme yerine sınıf geçmenin daha önemli hale gelmesi ve öğrencilerin bu yüzden kopya çekme, yalan söyleme gibi kişilik bütünlüğüne zarar verici durumların ortaya çıkması, ezberci bir anlayışla öğrencilere bilgi kazandırma ön plana çıkarken öğrencilerin bu bilgileri ne için öğrendikleri konusunda bilgilendirilmemesi, okul programlarının ve ders içeriklerinin öğrencilerin gelişim dönemlerindeki zihinsel ve psikolojik yapıları göz ardı edilerek geliştirilmesi, hatta programların yetişkinlerin zihinsel düzeylerine daha uygun olması, öğretmenlerin öğrencilere ders içeriklerini aktarırken konu dışında kendi benliklerini olumsuz

etkileyecek tutumları da öğretmesi, bir değerin farkında olmaya, sezinlemeye yeterince önem verilmemesi şeklinde sıralanmıştır.

Görüldüğü gibi iyi planlanmamış ve amacına hizmet etmeyen eğitim uygulamaları öğrencilerin ruhsal bütünlüklerine zarar vererek okula yabancılaşmalarına neden olmakta ve eğitim faaliyetlerinin sağlıklı biçimde amacına ulaşmasını engellemektedir. Bunların yanında öğrencilerin derslerini gerçekleştirdiği sınıfların yapısı da okula yönelik tutumlarını etkilemektedir. Eğer eğitimden istenen çıktılar bekleniyorsa doğru mekanlarda doğru araçlarla eğitim öğretim sağlanmalıdır. Günün önemli sayılan saatlerini okulda geçiren öğrenciler için sağlanacak konfor da eğitim kalitesini belirlemektedir. Okulun fiziksel yapısının da yabancılaşmayı etkileyici rolü vardır (Kaya, 2008).

Mcelhinney, Kunkel ve Lucas (1970) ise araştırmalarında daha genel biçimde çocukların okula yabancılaşma nedenlerini ortaya koymuştur. Bu nedenler; ailenin yeterli düzeyde ilgi göstermemesi, öğretmenle olan iletişimin yetersizliği, çocukların maddi ve manevi olarak aynı koşullardan gelmemiş olmasının başarıyı etkilemesi, okullarda uygulanan ders müfredatlarının normal yaşamla bağlantısının kurulma zorluğu, istenmedik yaşantılardan sonra çocukların yetişkinlere güveninin zedelenmesi ve okulda karşılaştığı benzer durumlardan sonra içine kapanma, çocukların kendi yaşantılarını kontrol edecek düzeyde olmama olarak sıralanmıştır.

2.3.2 Okula Yabancılaşmanın Sonuçları

Okula yabancılaşma sonucunda öğrencilerde birtakım farklılaşmalar görülmektedir. Çivitçi (2011), okula yabancılaşan öğrencilerin okula karşı öfke duygusu beslediği, kendini düşmanca ve yıkıcı ifadelerle ifade ettiğini belirtmiştir. Bunun yanında okula yabancılaşma yaşayan öğrencilerde stresle ve diğer zorlayıcı koşullarla daha çok olumsuz başa çıkmanın ağır bastığına ulaşılmıştır. Yani okula yabancılaşma, öğrencilerin okula karşı olan duygularında negatif etki yapmaktadır. Polat, Dilekmen ve Yasul (2015)'e göre okula yabancılaşma, akademik öz-yeterliği düşürmektedir. Yabancılaşma yaşayan öğrencilerin başarıya olan inançları zayıflamaktadır. Bunun

yanında öğrencilerin genel okul motivasyonu ve akademik motivasyonu üzerinde de yabancılaşma etkilidir (Hascher ve Hagenauer, 2010).

Okula yabancılaşma, öğrencilerin okula devamını güçleştiren nedenlerden biri olarak da görülmektedir (Zorbaz, 2018). Okula bağlılığı azalan, okulu anlamsız bulan ve kendini ait hissetmeyen öğrenciler okula gelmek istememekte ve devamsızlık yapmaktadırlar. Hatta bu durum sınıfta kalmaya neden olacak düzeye gelebilmektedir. Davranışsal olarak ise genel sıklık hali, okula karşı ilgide azalma, verilen ödevleri zamanında yapmama ya da unutmama, okul kurallarına karşı gelme ve bunların sonucunda akademik başarının azalması gibi sonuçlar ortaya çıkmaktadır (Şimşek ve Katıtaş, 2014).

Elma (2003), tüm bu araştırmalardan bireylerin yabancılaşmasının sonucunda birtakım davranışsal çıktılar meydana geleceği sonucuna ulaşmıştır. Bu çıktıları ise anlam eksikliği, iletişimin zayıflaması, ilgide azalma ve eskiye göre performansta düşüş olarak sıralamıştır. Yabancılaşma yaşayan bireyler buna çıktılarına göre gerçekleştirdikleri faaliyetleri anlamsız bulmaya başlar, eskiden yaptığı kadar zevk almaz, faaliyeti birlikte gerçekleştirdiği insanlarla olan ilişkilerinden doyum sağlayamaz ve tüm bunların sonucunda da verimsiz bir faaliyet gerçekleştirmiş olur. Bu dört çıktıdan çıkarılacak en genel sonuç olarak ise yapılan iş, gerçekleştirilen faaliyet ne olursa olsun yabancılaşma bireyleri olumsuz etkiler.

2.3.3 İlgili Yurtdışı Araştırmalar

Hadjar, Backes ve Gysin (2015) akademik başarısı düşük, ergenlik dönemindeki erkek öğrencilerle yaptıkları çalışmalarında akademik başarıları üzerinde okula yabancılaşma ve ataerkil bir aile yapısına sahip olma faktörlerinin etkisini incelemişlerdir. Bu araştırmada ataerkil özellikler olarak öğrencilerde kaba kuvvet kullanarak çevresinin saygısını kazanma, kurallara karşı gelme, güçlü ve asiliğini ispatlamaya çalışan davranışlarda bulunma referans alınarak çalışma yürütülmüştür. Araştırmada veri toplamak amacıyla İsveç Çoklu Çalışma Metodu kullanılmıştır. Yani öğrencilere ölçek çalışması uygulanmış, sayıları 4 ile 13 arasında değişen 20 grup çalışması yapılmış ve sınıf ortamı video kaydı ile izlenmiştir. Araştırma sonucunda ataerkil yönelimi olan

erkek öğrencilerin okula yabancılaşmalarının yüksek ve okula yabancılaşmalarının daha fazla olduğu ortaya konmuştur.

Hascher ve Hagenauer (2010), “Okula Yabancılaşma” isimli çalışmalarında okula yabancılaşma kavramını nedensellik çerçevesinde ele almışlardır. Bu çalışmada okula yabancılaşmanın ortaya çıkma sebeplerini ortaya koymayı ve özellikle de ilk ergenlik döneminde öğrencilerin yabancılaşma yaşama nedenlerini tespit etmek amaçlanmıştır. Çalışmada ortaokul düzeyinde 1790 öğrenciye ulaşılmıştır. Yöntem olarak kesitsel ve boylamsal desenler bitlikte kullanılmıştır. Araştırma sonucuna bakıldığında erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha fazla yabancılaşma yaşadıklarına ulaşılmıştır. Benzer biçimde düşük akademik başarıya sahip öğrencilerin daha fazla okula yabancılaşma yaşadıkları sonucuna rastlanmıştır. Bunun yanında öğrencilerin yaşı ilerledikçe de okula yabancılaşma düzeylerinin arttığı bulgusu ortaya konmuştur.

Tarquin ve Cook-Cottone (2008), “Öğrenci Yabancılaşması Yönleri ve Benlik Kavramı” isimli çalışmada 351 lisans öğrencisi ile öğrencilerin yabancılaşma deneyimleri ve benlik kavramları arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırma sonucunda ise öğrencilerin okula yabancılaşmaları ile benlik kavramları arasında orta düzeyde negatif bir ilişki bulunmuştur.

Hemzik (2005), çalışmasında lise düzeyindeki öğrencilerin okula yabancılaşması ve eğitime karşı direnç üzerinde durmuştur. Araştırma kapsamında New York dışındaki meslek liselerine kayıtlı olan 22 öğrenci ile görüşmeler ve sınıf ortamında gözlemler gerçekleştirmiştir. Ve öğrencilere okul terkinin nedenleri sorulmuştur. Bu soruya cevap olarak ise notlarının düşük olması, okulda istenmeyen davranışlarla karşılaşmaları ve okuldan uzak tutularak sosyal anlamda dışlanmaya uğramalarını dile getirmişlerdir. Bunun yanında neden farklı okulları tercih ediyorsunuz sorusunun cevabı olarak ise; diğer okullardaki öğretmenlerin kendilerini daha değerli hissettirdikleri, onlarla olan iletişimlerinin pozitif olması, orada kendilerini topluma ait hissetmeleri ve gittikleri ortamda yeni bir kimlik yaratma fırsatı elde ettikleri cevaplarını vermişlerdir. Sonuçta okula yabancılaşmanın göstergeleri olarak akademik bilgidan uzak olma, öğretmen ve diğer okul idarecilerinin yaklaşımları ve topluma yabancılaşma olduğu ortaya konmuştur.

Murdock (1999) ortaokul öğrencileri ile yaptığı Sosyal risk bağlamı: Orta okulda yabancılaşmanın durumu ve motivasyon belirleyicileri adlı çalışmasında okuldan ayrılma riskinin sosyolojik yordayıcıları olarak öğrencilerin motivasyonunu ve okula yabancılaşma düzeylerini araştırmıştır. Çalışmasını 405 kişilik 7. Sınıf öğrencisi örnekleminde gerçekleştirmiştir. Araştırmada okula yabancılaşmanın davranışsal göstergeleri olarak öğretmenlerin katılım notlarını ve öğrencilerin disiplin suçlarını göstermiştir. Araştırma sonucunda okula yabancılaşmayı yordamada en güçlü değişken olarak okula karşı motivasyon olmuştur. Bunun yanında motivasyonel bağlam değişkeni, potansiyel risk durum göstergeleri (düşük geliri, Afrikalı Amerikalı veya her ikisi de) ile okuldan yabancılaşma belirtileri arasındaki ilişkilere aracılık ettiği de belirtilmiştir.

Raymond ve Schumer (1984), ‘Topluma Hizmet Etkinliklerinin Ergen Yabancılaşmasına Etkileri’ isimli çalışmalarında hizmet faaliyetlerinde ergen katılımının, düşük düzeyde yabancılaşma, okul davranışının iyileştirilmesi, not ortalamasının artması ve yetişkinler tarafından kabul görülme gibi olumlu faydalar sağlayabileceği öne sürülmüştür. Bunun sonucunda topluma hizmet etkinliklerine ergenlerin katılarak yabancılaşma sorununa çözüm üretilebileceği sonucuna varılmıştır.

Anderson (1973), 18 lise öğrencisi ile yaptığı “Okullarda Bürokratikleşme ve Liselerde Yabancılaşma” isimli çalışmada okullarda bürokrasi ve yabancılaşmanın boyutlarını tanımlayarak bu boyutlar arasındaki ilişkiyi incelemeyi hedeflemiştir. Bu araştırma sonucunda bürokratikleşmenin, okula yabancılaşmaya ait varyansın %4,6’sını açıkladığı ortaya konmuştur.

2.1.3. İlgili Yurt İçi Araştırmalar

Vangölü (2018) ergenlerde okula yabancılaşmayı sosyal kaygı düzeyi, cinsiyet, göç, algılanan okul güvenliği, sınıf düzeyi, algılanan sosyoekonomik düzey ve devam eden okul türü değişkenlerine göre ele almıştır. Araştırma dört farklı lise türünden 318’i kız ve 238’i erkek olmak üzere toplam 556 lise öğrencisiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda Van ilinde lise öğrencilerinin okula yabancılaşmaları ve sosyal kaygı düzeyleri orta derecede bulunmuştur. Bunun yanında okula yabancılaşma ile okul

güvenlik algısı, devam edilen okul türü, akademik başarı düzeyi, sınıf düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunurken, cinsiyet, göç, algılanan sosyoekonomik düzey, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Sular (2017) okula yabancılaşma kavramını okul iklimi üzerinden değerlendirmiştir. Araştırma kapsamında lise düzeyinde 1399 öğrenciye ulaşılmıştır. Lise öğrencilerinde yabancılaşmayı etkileyen unsurlar olarak okulun fiziki unsurlarını, okul idaresini, öğretmenleri ve aileyi göstermiştir. Yabancılaşma puanları ile okuldaki olanakların yeterliliği, okula aidiyetlik, akademik programdan memnuniyet ve okulda iletişim değişkenleri arasında negatif yönde; öğretmenlerin olumsuz algılanması arasında ise pozitif yönde anlamlı ilişkiler ortaya çıkmıştır.

Atik (2016) 2291 lise öğrencisi ile gerçekleştirdiği çalışmasında öğrencilerin akademik başarılarına etki eden öğretmenlere güven, okula karşı tutum, okula yabancılaşma ve okul tükenmişliği değişkenlerini ele almıştır. Araştırma sonucunda okula yabancılaşmayı öğretmene duyulan güven doğrudan ve negatif olarak yordamaktadır. Araştırmadan çıkan genel sonuç ise; öğretmenlere güven, okula karşı tutum, okula yabancılaşma ve okul tükenmişliği değişkenlerinin doğrudan ya da dolaylı olarak öğrencilerin akademik başarılarını etkilediğidir.

Haskaya (2016) ortaokul düzeyinde, 5,6,7 ve 8. Sınıfa devam eden 400 öğrenci üzerinde gerçekleştirdiği çalışmasında akran zorbalığı derecesi arttıkça okula yabancılaşma düzeyinde de artış olduğunu ortaya koymuştur. Bunun yanında cinsiyet ve yaş değişkenlerinin okula yabancılaşma üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı da görülmüştür. Araştırmada veri toplamak amacıyla Öğrenci Yabancılaşma Ölçeği ile Akran Zorbalığı Belirleme Ölçeği kullanılmıştır.

Gedik (2014) ortaöğretim öğrencilerinin okul yaşam kalitesi ve okula yabancılaşma algılarını belirleyerek okul yaşam kalitesi ve okula yabancılaşma arasındaki ilişkiyi ortaya koyma amacıyla gerçekleştirdiği çalışmasında 10., 11. ve 12. sınıf düzeyinden 515 öğrenciye ulaşılmıştır. Araştırma 2012-2013 eğitim öğretim yılı içerisinde Malatya ili merkezinde ortaöğretim okullarında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın bulgularına bakıldığında öğrencilerin okul yaşam kalitesi ve okula yabancılaşmaya genel olarak orta

düzye de yanıt verdikleri görölmüştür. Bunun yanında öğrencilerin okul yaşam kalitesi arttığında okula yabancılaşma düzeylerinin azaldığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Katıtaş (2012) ilköğretim ikinci kademe öğrenim görmekte olan, Şanlıurfa ilinde kamet eden 621 öğrenci ile yaptığı çalışmada öğrencilerin okula yabancılaşma nedenlerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında öğrencilerin genel yabancılaşma düzeyleri düşük olarak tespit edilmiştir. Bunun yanında yabancılaşmanın alt boyutlarına göre bakıldığında güçsüzlük alt boyutunda en yüksek düzeyde yabancılaşma yaşarlarken en düşük düzeyde yabancılaşmanın ise kuralsızlık boyutunda yaşandığına ulaşılmıştır. Bunun yanında ise bazı demografik değişkenlere göre (cinsiyet, bir işte çalışıp çalışmama durumu, şiddet eğilimi, ailede konuşulan dil, ailenin ekonomik durumu, aile baskısı, idareci ve öğretmenlerden memnuniyet ve yakın arkadaşların okul başarı düzeyi) de öğrencilerin okula yabancılaşma düzeylerinde anlamlı farklılaşmalara rastlanılmıştır.

Çivitçi (2011) lise düzeyinde 500 öğrenci ile yaptığı çalışmada okul öfkelerini yordamada okula yabancılaşma ve algılanan sosyal desteği ele almıştır. Araştırmanın sonucunda okula yabancılaşma; öfke yaşantısı, düşmanlık ve yıkıcı ifadeyi pozitif yönde yordarken, olumlu başa çıkmayı negatif yönde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yiğit (2010) ortaokul düzeyinde 973 öğrenci ile yaptığı çalışmasında öğrencilerin okula yabancılaşma düzeylerinin okul, sınıf düzeyi, cinsiyet, anne-baba eğitim düzeyi, anne-baba mesleği, ailenin aylık gelir düzeyi, öğrencinin hareketlerini kısıtlayan bir rahatsızlığa sahip olması ve öğrencinin bir işte çalışması gibi değişkenler açısından ele almıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara bakıldığında öğrencilerin yabancılaşma düzeylerinin eğitime devam ettikleri okullara, sınıf düzeylerine, cinsiyetlerine, anne ve baba meslek durumuna, öğrencinin hareketlerini kısıtlayan rahatsızlık durumuna, okul yöneticisi ve öğretmen davranışı ile arkadaşlarının olumsuz hareketlerine göre anlamlı fark bulunmuştur. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre yabancılaşma ölçümlerine bakıldığında erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla yabancılaştığı ortaya konmuştur. Bunun yanında anne eğitim durumuna göre okula yabancılaşma düzeylerinde anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Coşkun ve Altay (2009) ortaöğretim düzeyindeki öğrencilerin okula yabancılaşmaları ve benlik algıları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla gerçekleştirdiği araştırmasında 352 öğrenciye ulaşmıştır. Araştırma sonucunda ise okul güvenliğini yetersiz bulan öğrencilerin okula yabancılaşma düzeylerinin daha yüksek olduğu ve benlik algı düzeylerinin düşük olduğu ortaya konmuştur. Yani öğrencilerin benlik algısı düzeyi düştükçe okula yabancılaşma düzeylerinin arttığı ortaya çıkmıştır. Buna ek olarak meslek lisesi öğrencilerinin benlik algısı düzeylerinin Anadolu Lisesi öğrencilerinden daha yüksek olduğu sonucuna da ulaşılmıştır.

Altay ve Özdemir (2006) ortaöğretime devam eden 9. Sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları ile okula yabancılaşma düzeylerini bazı değişkenler açısından ele aldıkları çalışmalarında 451 kız ve 398 erkek olmak üzere toplam 849 ortaöğretim öğrencisine ulaşmışlardır. Araştırma sonucunda öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarında okul başarısına, beden eğitimi derslerine katılım durumuna ve okul takımında yer alma durumuna göre anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Öğrencilerin okula yabancılaşmalarının ise aile aylık gelir düzeyine ve okul başarısına göre anlamlı olarak farklılaştığı ortaya konmuştur.

Çelik (2005) araştırmasında ortaöğretim öğrencilerinin okula yabancılaşmalarını ve öfke ifade tarzlarını, cinsiyet ve okulun içinde bulunduğu sosyoekonomik düzey açısından ele almıştır. Araştırmada kapsamında 300 kız ve 298 erkek olmak üzere toplam 598 ortaöğretim öğrencisine ulaşmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin öfke ifade tarzlarına göre okula yabancılaşmalarının anlamlı düzeyde farklılaştığı ortaya konmuştur.

Yukarıda görüldüğü gibi okula yabancılaşma ile ilgili yurt içi ve yurt dışı çalışmalar öğrenci motivasyonu, potansiyel risk durum göstergeleri(farklı ırktan olma), topluma hizmet etkinlikleri, cinsiyet, öğrenci başarısı, gelişim dönemi, öğretmen öğrenci etkileşimi, benlik kavramı, eğitime karşı direnç ve okullarda bürokrasi değişkenleri ile yurt içi araştırmalar ise okul iklimi, akran zorbalığı, sınıf düzeyi, cinsiyet, anne baba eğitim düzeyi, anne baba mesleği, ailenin aylık geliri, ailede konuşulan dil, aile iletişim düzeyi, öğrencinin fiziksel rahatsızlığı, işte çalışma durumu, okul yöneticisi, akademik

başarı, öğretmene güven, okul tükenmişliği, okul öfkesi, sosyal destek, şiddet eğilimi ve yakın arkadaş değişkenleri ile gerçekleştirilmiştir.

2.4. Benlik Kavramı ve Benlik Saygısı

Benlik kavramı başta psikoloji olmak üzere birçok alanda kendine yer bulmuştur. Psikolojide kişilik kavramı ile zaman zaman karıştırılsa da benlik kişiliğin bir ögesidir. Benlik saygısı ise bütünsel benlik değerlendirmelerini ifade eder. Bu kavramlara ilişkin açıklamalar aşağıda verilmiştir.

2.4.1. Benlik Kavramı

Benlik, bireyin tüm özelliklerinden meydana gelir. Benlikle ilgili çalışmalar yapan araştırmacılar, genellikle benliği kişiliğin temel ögesi olarak göstermişlerdir. Kısaca benlik, insanın kendini anlayış ve kavrayış biçimidir (Siyez, 2012). Sözlük anlamı olarak benlik kavramı, bireyin kendi varlığı, kişilik özellikleri, bireyi kendi yapan davranışları, şahsiyet şeklinde tanımlanmıştır (TDK, 2016). Benlik, diğerlerinin bireye yansıttığı özellikler, kendisinde yaptığı gözlemler ve çevreden edindiği bilgiler sonucunda bireyi diğerlerinden ayırt eden özellikler bütünüdür (Cüceloğlu, 2015: 427).

2.4.2. Benlik Saygısı

Benlik saygısı, bireylerin benliklerini bütünsel olarak değerlendirdiği bir boyuttur (Siyez, 2012). Bu değerlendirme kişinin kendini değerlendirmesidir. Benlik saygısı bireylerin kendini değerlendirmesi sonucu hoşnut olması ve kendi benliğini onaylamasıdır. Kendini onaylamak için üstün özelliklere de gerek yoktur. Çünkü benlik saygısı bireyin daha gerçekçi değerlendirmelerle kendi özünü olduğundan üstün ya da aşağı görmeden memnun olma halidir. Benlik saygısı, kendini değerli hissedip, sevmeye değer bularak kendi içindekilere güvenmeyi sağlayan olumlu bir ruh halidir (Yörükoğlu, 2000).

Pişkin (2003) benlik saygısı yerine özsaygı kavramını da kullanmıştır. Özsaygı, gerçek benlik ile ideal benlik arasındaki farkın birey tarafından değerlendirilmesidir. Bu değerlendirme ise bireyin iç dünyasını etkileyen önemli bir unsurdur. Gerçek benlik ile ideal benlik arasında fark olması normal görülebilir ancak bu fark bireyleri duygusal anlamda stres ve kaygı oluşturacak düzeyde ise normal olarak değerlendirilemez.

2.5. Yaşam Amacı

İnsanlar fiziksel ve psikolojik olarak bir dengeye ulaşma yolunda faaliyetler gösterirler. Bu denge ihtiyaçlar ortaya çıktığında bozulur ve tekrar dengenin sağlanması için ihtiyacın giderilmesi gerekir. Maslow (1943) ihtiyaçlar hiyerarşisi teorisinde insan ihtiyaçlarını beş basamakta incelemiştir. En temel düzeyde fiziksel ihtiyaçlar ile başlayıp, güvenlik ihtiyacı, ait olma ve sevgi ihtiyacı, değer ihtiyacı ve en üst düzeyde kendini gerçekleştirme yer almaktadır. Bu bağlamda insanlardan bir üst basamağa geçmesi için her basamakta yerine getirmesi gereken bir yaşam görevi bulunmaktadır. Ulaşılması en zor olan kendini gerçekleştirme ise nihai hedef olarak görülür. Buna göre insanlar yaşamlarında birtakım amaçlar belirler ve bu hedefte faaliyetler gerçekleştirirler.

İnsanları yaşama bağlayan temel motivasyon yaşamı içinde bir amaca sahip olmasıdır. Öyle ki 2. dünya savaşındaki toplama kamplarından sağ çıkabilen bireylerin ortak özelliklerine bakıldığında ortak noktaları yaşam amaçları olarak ortaya çıkmıştır (Frankl, 2009). Steger (2009) yaşam amacını bireylerin yaşamı anlamlandırmayı sağlayan bir motivasyona sahip olması olarak tanımlamıştır.

Yaşam anlamı kavramı pozitif bir değişken iken anlamsızlık kavramı ise patolojik olarak görülmektedir. Yaşam anlamı yokluğunda kendini istismar etme, madde kullanımı, intihar düşüncesi, depresyon, kaygı bozuklukları gibi birçok patolojik belirti görülebilir (Harlow ve diğerleri, 1986). Buradan yola çıkarak yaşam anlamı kavramı ile yabancılaşma arasındaki ilişkinin de anlamlı olabileceği düşünülmektedir.

2.6. Akademik Kontrol Odağı

Kontrol odağı kavramı sosyal öğrenme kuramı bağlamında Rotter (1954) tarafından ortaya atılmıştır. Bu tarihten sonra kontrol odaklı olma önemli görülen bir kişilik özelliği olarak literatürde yerini almıştır. Kontrol odağı bireyin davranışları ile bu davranışların sonuçları arasındaki ilişkinin algılanmasıdır (Rotter, 1966). Kontrol odaklı kişilik yapısı ise davranışlarının sonuçlarını şans, kader gibi kontrol dışı güçlere yüklemektense kontrolün kendinde olduğuna ilişkin inanca sahip olmaktır.

Kontrol odağı kavramı içsel kontrol odağı ve dışsal kontrol odağı olarak sınıflandırılmaktadır. Bir kişilik özelliği olarak da tanımlanan kontrol odağı kavramında içsellik ve dışsallık arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Yapılan araştırmalarda içsel kontrol odağına sahip bireylerin akademik başarıları daha yüksektir (Crandall, Katkovsky ve Crandall, 1965). Dışsal kontrol odağına sahip bireyler eskiden bu yana sürüp giden, çevrelerinde olan durum ve davranışlarda farklılığa gitme konusunda daha çekimser davranma eğilimi gösterirler (Smith ve Inkeles, 1966). İçsel kontrol odaklı bireylerin iş doyumunu yüksek (Özyürek, 1992) ve davranışları durumlar arası farklılaşma göstermeyip tutarlılığa sahiptir (Schneider, 1976). Benzer şekilde kendini kabul düzeyleri karşılaştırıldığında kontrol odağı içsel olan bireylerin kontrol odağı dışsal bireylere göre kendini kabul etme oranları anlamlı düzeyde daha yüksektir (Ören, 1991).

Araştırmalardan ortaya çıkan ortak sonuca bakıldığında içsel kontrol odağına sahip olma olumlu bir kişilik özelliği olarak betimlenirken dışsal kontrol odağı olumsuz olarak betimlenmektedir. İstendik davranış kazandırmayı hedefleyen eğitim kurumlarında ise içsel kontrol odağına sahip bireyler yetiştirmek nihai amaçlardan biri olarak görülebilir. Bu amacı gerçekleştirmenin yollarından biri ise eğitim hayatına devam eden öğrencilerin akademik yaşamlarının kontrolünü içsel odaklı sürdürebilmeleridir.

Akademik kontrol odağı kavramı da araştırmalarda içsel akademik kontrol odaklı olma ve dışsal akademik kontrol odaklı olma olarak iki boyutlu ele alınmıştır. İçsel akademik kontrol odaklı bireylerin akademik performanslarının daha yüksek olduğu (Hasan ve Khalid, 2014; Kader, 2014; Park ve Kim, 1998; Tella, Tella ve Adeniyi, 2009), stresle başa çıkmayı daha sağlıklı başarabildikleri (Kader, 2014; Khan, Saleem ve Shadid,

2012), girişimcilik düzeylerinin daha yüksek olduğu (Gürel, Altınay ve Daniele, 2010), sosyal hayatlarında ilişkilerinin daha sağlıklı olduğu (İskender ve Akın, 2010) ortaya konmuştur.

2.7. Psikolojik Sağlık

Dünya Sağlık Örgütüne göre (WHO) ruh sağlığı, insanların kabiliyetlerinin farkında yaşaması, günlük hayatta karşılaşılan streslerle sağlıklı şekilde baş edebilmesi, iş hayatında üretken ve işe yarar faaliyetler içerisinde olabilmesi ve kabiliyetleri çerçevesinde yaşadığı topluma pozitif anlamda etki etmesi olarak tanımlanmaktadır. Psikoloji literatüründe ise ‘Pozitif Ruh Sağlığının Güncel Kavramları’ adlı çalışmasında psikolojik iyi oluşu altı boyutta ele almıştır (Johada, 1958; Akt., Doğan, 2016). Bu altı boyut bize psikolojik sağlığı yerinde olan bireyleri tarif etmektedir. Psikolojik sağlığı yerinde olan bireyler; kendini olduğu gibi kabul eden, diğerleriyle olumlu ilişkiler kurabilen, yaşam amacına sahip, bireysel gelişimini sürdürebilen, etrafındaki olanakların farkında olup çevresel hakimiyet kurabilen ve kendi kararlarını kendisi alabilen özerk kişilik özelliklerine sahiptirler.

Ergenlik dönemindeki bireyler için de psikolojik sağlığın nitelikleri benzerdir. Psikolojik olarak sağlam olan ergenler iyi bir zihinsel işleve sahip, girişken, özgüveni ve benlik saygısı yüksek, yetenekleri ile inançlarının farkında, ailesi ile olan yakın ilişkisini koruyabilen, bunun yanında aile dışında da kendine yardımcı olan yetişkinlere bağlanabilen, olumlu kuruluşlarla iletişimde olan ve devam ettiği okulu olumlu şekilde yürütebilen kişilik özelliklere sahiptirler (Özer, 2012).

Masten (2006) ergenlik dönemindeki psikolojik sağlamlığın yetişkinlikteki psikolojik sağlamlıkla bağlantılı olduğunu ortaya koymuşlardır. Yani yetişkinliğe geçmeden önceki kritik bir dönem olan ergenlikte psikolojik sağlığın korunması tüm yaşam için önem arz etmektedir.

Psikolojik sağlığın olmadığı durumlarda ise ergenlerde keyfi yerinde olmama, günlük yaşam etkinliklerinden eskisi kadar zevk almama, karar vermede zorlanma, genel durgunluk hali, zorlukların üstesinden gelemeyecek gibi hissetme, kişisel sorunlarla uğraşamama, genel mutsuzluk, yapılan işe dikkatini verememe, kaygı nedeniyle

uykusuzluk çekme, kendine güvenmeme, işe yaramadığını düşünme, değersizlik duyguları hakim olmaktadır (Eskin, 2000).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeline, evren ve örnekleme/çalışma grubuna, verilerin toplanmasına, veri toplama araçlarına ve verilerin analizine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli (Deseni)

Güneydoğu Anadolu Bölgesi, Şanlıurfa ilinde yer alan ortaöğretim kurumlarında eğitimlerine devam eden öğrencilerin okula yabancılaşmaları, benlik saygıları, yaşam amaçları, akademik kontrol odakları ve genel psikolojik sağlıkları arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla yapılan bu araştırma, ilişkisel araştırma modeli niteliğindedir. İlişkisel araştırmalar, iki ve daha fazla değişken arasındaki ilişkinin ortaya konması amacıyla yapılan ve ilişkilerin ayrıntılı olarak ele alındığı araştırmalardır (Karakaya, 2009).

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Güneydoğu Anadolu Bölgesinden yer alan Şanlıurfa ilinin Ceylanpınar ilçesinde liseye devam eden 975 öğrencinin oluşturmaktadır. Şanlıurfa ili Ceylanpınar ilçesinden her lise türünden (Anadolu Lisesi, Meslek Lisesi, İmam Hatip Lisesi) yaşları 14-20 arası değişen katılımcılara ulaşılmış, Anadolu lisesinden 294, meslek lisesinden 441, fen lisesinden 119 ve imam hatip lisesinden 121

olmak üzere toplam 975 öğrenciden 2018-2019 eğitim öğretim yılı bahar döneminde veri toplanmıştır. Çalışma grubuna dahil edilen öğrenciler lise öğrenimlerine devam eden 9,10,11 ve 12. Sınıf öğrencilerinden oluşturulmuştur. Çalışma grubuna dahil olan öğrencilerin yaş ortalaması ise 16.01'dir.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında verilerin toplanması için ilk adım olarak veri toplama araçlarını geliştirmiş veya uyarlamış olan araştırmacılardan gerekli izinler alınmıştır. Araştırmayı yürütebilmek amacıyla Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Etik Kurul onayı ve Şanlıurfa İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden uygulama izni alınmıştır. Ardından daha önceden seçilmiş olan ortaöğretim kurumlarının yöneticileri ile irtibat kurularak alınan izin doğrultusunda belirlenen gün ve saatte araştırmacı tarafından uygulamalar yapılmıştır. Araştırmacı ölçek uygulamalarını yapmadan önce öğrencilere araştırmanın amacı ve önemi, elde edilen verilerin gizliliği ve korunması konularında bilgilendirme yapmıştır. Bu sayede öğrenciler tarafından doldurulan ölçeklerin verilerin daha güvenilir olması sağlanmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin ortalama 25–30 dakikada veri toplama araçlarını tamamladıkları görülmüştür.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada araştırmacı tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu, Sanberk (2003) tarafından geliştirilen Öğrenci Yabancılaşma Ölçeği, Morris Rosenberg (1963) tarafından geliştirilmiş ve Çuhadaroğlu (1986) tarafından Türkçeye uyarlanmış Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Eryılmaz (2010) tarafından geliştirilmiş Ergenler İçin Yaşam Amaçları Belirleme Ölçeği, Sarıçam (2014) tarafından geliştirilen Akademik Kontrol Odağı Ölçeği-Ergen/Çocuk Formu ve Derogatis (1992) tarafından geliştirilmiş olup Şahin ve Durak (1994) tarafından Türkçeye uyarlanan Kısa Semptom Envanteri (KSE) kullanılmıştır.

3.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada öğrenciye ait sosyo-demografik değişkenlere ulaşmak için ‘Kişisel Bilgi Formu’ hazırlanmıştır. Bu formda öğrencilerin okul türü, yaşı, doğum yeri, devamsızlık sayısı, not ortalaması, sınıf düzeyi, cinsiyeti, kardeş sayısı, anne babanın hayatta olma durumu, anne babanın maddi durumu, ailedeki psikolojik şiddet, işte çalışıyor olma durumu ve gibi bilgilere ulaşılmıştır.

3.4.2. Öğrenci Yabancılaşma Ölçeği

Araştırma kapsamında kullanılan ‘Öğrenci Yabancılaşma Ölçeği’ Sanberk (2003) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek dört alt boyuttan oluşmaktadır. Güçsüzlük alt boyutu (4 madde), Anlamsızlık alt boyutu (5 madde), Kuralsızlık alt boyutu(5 madde) ve Sosyal Uzaklık boyutu (3 madde) olmak üzere toplam 17 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 5’li likert tipindedir. Ölçekte dört faktörlü yapıda maddelerin faktör yük değerleri .52 ile .80 arasında değişmektedir. Dört faktörlü yapının açıkladığı toplam varyans ise %50,87 olarak belirtilmiştir. Ölçekte dört faktörlü yapının alt boyutlarının cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları .45 ile .77 arasında değişmekte ve ölçeğin tamamı için iç tutarlılık katsayısı .79 olarak belirtilmektedir. Bu çalışma için ise Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .76 olarak bulunmuştur. Ölçeğin ölçüt ölçek geçerlik çalışması Umutsuzluk ile Yaşam Doyum Ölçekleri kullanılarak yapılmış ve ölçeğin ölçüt ölçek geçerliğinin olduğu belirtilmiştir. Bunun yanında ölçekten alınabilecek en yüksek puan 85 ve en düşük puan ise 17’dir. Ölçekten alınan puanlar arttıkça da öğrencilerin okula yabancılaşması artmaktadır.

Ölçek geliştirme sürecinde Öğrenci Yabancılaşma Ölçeği için asıl verilerle ikinci düzeyde Doğrulayıcı Faktör Analizi de yapılmıştır. İkinci düzey doğrulayıcı faktör analizi için bulunan uyum indeksleri de yeterli düzeyde ortaya çıkmıştır. Ölçeğin bu uygulama için Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı 0.72 olarak bulunmuştur.

3.4.3. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

Araştırmada benlik saygısını ölçmek için de Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek Morris Rosenberg tarafından 1963 yılında geliştirilmiştir. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları Amerika Birleşik Devletleri'nde yaklaşık bin lise öğrencisi üzerinde gerçekleştirmiştir. Ölçeğin tamamı 54 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Türkiye'deki geçerlik ve güvenirlik çalışmalarını ise Çuhadaroğlu (1986) 205 kişilik lise örnekleminde gerçekleştirmiştir. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği on iki alt ölçekten oluşur. Ölçeğin ilk on maddesi benlik saygısını ölçer. Ölçekte 3. 5. 8. 9. 10. maddeler ters maddedir. 1. 2. 4. 6. ve 7. maddeler ise normal ölçüm yapmaktadır. Ölçek 4'lü likert tipindedir. Ölçekten alınan puan yükseldikçe benlik saygısı yükselmekte, alınan puanlar düştükçe ise benlik saygısı düşmektedir. Ölçeğin ülkemizde yapılan güvenirlik çalışmalarında genel geçerliği %71 olarak bulunmuştur. Güvenirlik çalışmalarında ise benlik saygısı alt ölçeğinin %75'lik bir değere sahip olduğuna ulaşılmıştır. Bu uygulama için ise Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .60 olarak bulunmuştur.

3.4.4. Ergenler İçin Yaşam Amaçları Belirleme Ölçeği

Araştırma kapsamında yaşam amaçlarını belirlemek için kullanılan bu ölçek Eryılmaz (2010) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek yaşam amaçlarını üç boyutta ölçmektedir. Toplamda 9 maddeden oluşan ölçekte, 1.2. ve 3. maddeler kariyer amaçlarını, 4.5. ve 6. maddeler ilişki amaçlarını ve 7. 8. 9. maddeler ise beden-duyumu amaçlarını ölçmektedir. 4'lü likert tipindedir. Ölçeğin üç boyutu için açıklanan varyansı %52'dir. Ölçeğin KR-21 güvenirlik değerleri başarı (kariyer) amaçları için .91, beden-duyumu amaçları için .76 ve ilişki amaçları için .87 olarak bulunmuştur. Bu uygulama için ise Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .66 olarak bulunmuştur. Ölçeğin tamamı için KR-20 güvenirliği ise .95'tir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 9 ve en yüksek puan ise 36'dır. Ölçekten alınan puan arttıkça öğrencilerin yaşam amaçlarını belirleme düzeyleri de artmaktadır.

3.4.5. Akademik Kontrol Odağı Ölçeği Ergen/Çocuk Formu

Araştırma kapsamında akademik kontrol odağını ölçmek için kullanılan bu ölçeğin ilk olarak yetişkin formu Akın (2007) tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçeğin ergen formunun geliştirilmesini ve psikometrik özelliklerinin incelenmesini ise Sarıçam (2014) yapmıştır. Ölçeğin geliştirilmesinde araştırma grubunu 587 ergen oluşturmaktadır. Ölçeğin ölçüt geçerliği Kontrol Odağı Ölçeği, Öğrenci Sorumluluk Ölçeği ve Motivasyonel Kararlılık Ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliği için uygulanan doğrulayıcı faktör analizinde orijinal formla tutarlı olarak 17 maddenin iki boyutta uyum verdiği görülmüştür ($\chi^2 = 697.06$, $sd = 392$, $RMSEA = .059$, $GFI = .94$, $CFI = .93$, $AGFI = .92$ ve $SRMR = .047$). Bu boyutlar içsel akademik kontrol odağı ve dışsal akademik kontrol odağıdır. Ölçeğin faktör yükleri .32 ile .82 arasında değişmektedir. Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenirlik katsayısı iç akademik kontrol odağı alt ölçeği için .71, 5; dış akademik kontrol odağı alt ölçeği için .81 olarak bulunmuştur. Bu uygulama için ise Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .60 olarak bulunmuştur. AKOÖ'deki toplam madde sayısı 17'dir. Ölçek 5'li likert tipindedir. Ölçeğin puanlaması Tamamen Aykırı(1), Oldukça Aykırı(2), Kararsızım(3), Oldukça Uygun(4) ve Tamamen Uygun(5) biçimindedir. Ters madde bulunmayan Akademik Kontrol Odağı Ölçeği'nin içsel ve dışsal boyutlarından alınan puanlar yükseldikçe öğrencinin ilgili boyuta ait özelliklere yüksek düzeyde sahip olduğu söylenebilir.

3.4.6. Kısa Semptom Envanteri (KSE)

Araştırmada genel psikolojik sağlığı ölçmek için KSE kullanılacaktır. Bu ölçek Derogatis (1992) tarafından geliştirilmiş olup Şahin ve Durak (1994) tarafından Türkiye uyarlaması yapılmıştır. Ölçeğe uygulanan faktör analizi sonucunda kaygı (13 madde), depresyon (12 madde), olumsuz benlik (12 madde), somatizasyon (9 madde) ve saldırganlık (7 madde) olmak üzere 53 maddeden oluşan beş faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Uyarılama aşamasında yapılan dört ayrı çalışmada bu envanterin alt ölçeklerinin Cronbach Alfaları .63 ve .86 arasında değiştiği görülmüştür. Araştırmada uygulanan ölçeğe ilişkin iç tutarlık katsayısı (alfa) Kısa Semptom Envanteri toplam puan için .96, depresyon alt boyutu için .89, anksiyete alt boyutu için .86, olumsuz benlik alt boyutu için .85, somatizasyon alt boyutu için .80 ve düşmanlık alt boyutu

için .81 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin tümünde, genel toplam puan üzerinden elde edilen puanlar ise .93 ve .96 arasında değişmiştir. Bu uygulama için ise Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .95 olarak bulunmuştur. Ölçek beşli likert tipinde bir ölçektir. 53 maddeden oluşan ölçeğin puanlaması Hiç Yok(1), Biraz Var(2) Kararsızım(3), Orta Derecede Var(4) ve Çok Fazla Var(5) biçimindedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 0 ve en yüksek puan ise 159'dur. Ölçekten alınan puanlar arttıkça da bireylerin psikolojik semptomlarının sıklığı artmaktadır.

3.5.Verilerin Analizi

Araştırma ile ilgili ölçeklerin uygulaması tamamlandıktan sonra formların tümü araştırmacı tarafından gözden geçirilmiştir. Veri toplama araçları toplamda 1000 öğrenciye uygulanmış ancak 25 öğrencinin eksik veya hatalı işaretlemeler yaptığı ya da normallik bozacak nitelikte olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda 975 öğrencinin doldurduğu ölçekler araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırma kapsamındaki ölçekler ise bilgisayar programına aktarılmıştır. Verilerin analizinde Statistical Package for Social Sciences (IBM SPSS 20) paket programı kullanılmıştır.

Benlik saygısı, yaşam amacı, akademik kontrol odağı ve genel psikolojik sağlığın okula yabancılaşmayı yordamadaki rolünü ortaya koymaya yönelik gerçekleştirilen araştırmada verilerin analizi aşamasında çoklu doğrusal regresyon analizi, pearson momentler çarpımı, bağımsız örneklem t testi ve varyans analizi yöntemlerinden yararlanılmıştır.

Analiz aşamasına geçilmeden önce veriler ön işleme tabii tutulmuştur. İlk aşamada sisteme yanlış girilen işaretlemeler tespit edilmiş, bunun gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Kayıp verilere, ait olduğu maddeye ilişkin ortalama değer verilmiştir. Normallik sayıtlısının karşılanması amacıyla aşırı değerler (outliers) belirlenmiştir. Z score değeri 3'ün üzerinde olan 5 kişi ve mahalnobis değeri .00 olan 3 kişi elenmiş, sonrasında elde kalan toplam 975 kişinin verileri üzerinde çalışılmıştır. Durbin- Watson katsayısının 1.5 ile 2.5 arasında olması otokorelasyon probleminin olmadığını göstermektedir (Büyüköztürk, 2013). Durbin-Watson değerlerinin 1.735 ile 2.184 arasında değiştiği bulunmuştur. Buna göre çalışmada otokorelasyon probleminin

olmadığı söylenebilir. Yordayıcı değişkenler arasında analizi bozacak düzeyde yüksek düzeyde ilişkilere (multicollinearity) rastlanılmamıştır. Tüm bu işlemlerden sonra analizlere ve istatistiksel olarak araştırmada bu verileri kullanmaya herhangi bir engel olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bulguların anlamlılığının test edilmesinde ölçüt olarak .05 anlamlılık düzeyi dikkate alınmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın alt problemleri çerçevesinde elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısı, Yaşam Amacı, Dışsal Akademik Kontrol Odağı, İçsel Akademik Kontrol Odağı ve Psikolojik Belirtiler (Anksiyete, Depresyon, Olumsuz Benlik, Somatizasyon ve Hostilite) Değişkenleri İle Okula Yabancılaşma Arasındaki Korelasyonlara Yönelik Bulgular:

Lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanları ile benlik saygısı, yaşam amacı, dışsal akademik kontrol odağı, içsel akademik kontrol odağı ve genel psikolojik sağlık(anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite) arasındaki korelasyonlara yönelik bulgular Tablo 1.1.'de verilmiştir.

Tablo 1.1.

Araştırma Değişkenlerine Ait Betimsel Bulgular ve Değişkenler Arasındaki Korelasyon Katsayıları (r)

Değişkenler	X	Ss	N	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1-Yabancılaşma	41.37	10.77	975	1													
2-Benlik Saygısı	29.73	5.11	975	-.26**	1												
3-Yaşam Amacı	23.26	5.27	975	.06*	.18**	1											
4-Dışsal Akademik Kontrol Odağı	28.86	7.47	975	.32**	-.21**	.15**	1										
5-İçsel Akademik Kontrol Odağı	23.73	5.08	975	-.16**	.09**	.04	-.07*	1									
6-Anksiyete	30.23	10.89	975	.32**	-.33**	.09*	.25**	.02	1								
7-Depresyon	30.56	11.58	975	.40**	-.36**	.07*	.24**	.06*	.78**	1							
8-Olumsuz Benlik	26.29	9.33	975	.32**	-.41**	.08**	.26**	.08**	.80**	.79**	1						
9-Somatizasyon	19.50	7.79	975	.27**	-.28**	.08**	.26**	-.02	.70**	.68**	.64**	1					
10-Hostilite	18.50	6.43	975	.40**	-.23**	.13**	.27**	.11**	.68**	.69**	.67**	.61**	1				
11. Güçsüzlük	10.72	10.77	975	.62**	-.26**	.12**	.30**	-.03	.36**	.42**	.40**	.30**	.39**	1			
12. Anlamsızlık	11.04	4.27	975	.61**	-.19**	-.13**	.12**	-.30**	.09**	.11**	.06	.11**	.10**	.21**	1		
13. Kuralsızlık	10.83	4.59	975	.74**	-.16**	.10**	.29**	-.08*	.26**	.32**	.26**	.20**	.37**	.31**	.19**	1	
14.Sosyal Uzaklık	8.77	3.82	975	-.01**	-.10**	-.09**	.16**	-.01	.18**	.23**	.16**	.14**	.22**	.24**	.17**	.40**	1

**p<.01, *p<.05

Tabloda 1.1.'de değişkenler arasındaki ilişkilere yer verilmiştir. Buna göre, lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanları ile benlik saygısı negatif yönde ($r=-.26$, $p<.01$); yaşam amacı ile pozitif yönde ($r=.06$, $p<.05$); dışsal akademik kontrol odağı ile pozitif yönde ($r=.32$, $p<.01$) ve içsel akademik kontrol odağı ile negatif yönde ($r=-.165$, $p<.05$), anksiyete ile pozitif yönde ($r=.32$, $p<.01$); depresyon ile pozitif yönde ($r=.40$, $p<.01$); olumsuz benlik ile pozitif yönde ($r=.32$, $p<.01$); somatizasyon ile pozitif yönde ($r=.27$, $p<.01$) ve hostilete ile pozitif yönde ($r=.40$, $p<.01$); anlamlı ilişkiler elde edilmiştir.

4.2. Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısı, Yaşam Amacı, Akademik Kontrol Odağı ve Psikolojik Belirtilerin (Anksiyete, Depresyon, Olumsuz Benlik, Somatizasyon ve Hostilite) Okula Yabancılaşmayı Yordamasına İlişkin Bulgular:

Lise öğrencilerinde benlik saygısı, yaşam amacı, dışsal akademik kontrol odağı, içsel akademik kontrol odağı ve psikolojik belirtilerin (anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilete) okula yabancılaşmayı yordamasına ilişkin bulgular Tablo 2.1.'de verilmiştir.

Tablo 2.1.

Okula Yabancılaşma Puanlarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	38.178	2.977	-	12.826	.000	-	-
Benlik Saygısı	-.233	.067	-.111	-3.508	.000	-.264	-.112
Yaşam Amacı	.044	.058	.021	.746	.456	.064	.024
Dışsal Akademik Kontrol Odağı	.277	.042	.192	6.575	.000	.324	.207
İçsel Akademik Kontrol Odağı	-.399	.059	-.188	-6.728	.000	-.165	-.212
Anksiyete	-.051	.053	-.052	-.977	.329	.325	-.031
Depresyon	.295	.048	.317	6.126	.000	.402	.193
Olumsuz Benlik	-.112	.061	-.097	-1.834	.067	.320	-.059
Somatizasyon	-.147	.057	-.107	-2.585	.010	.279	-.083
Hostilite	.483	.069	.288	6.967	.000	.402	.219
R=.539	R ² =.290						
F _(9,965) = 43.803	p=.000						

Lise öğrencilerinde okula yabancılaşma üzerinde etkisi olduğu düşünülen psikolojik belirtiler, içsel ve dışsal akademik kontrol odağı, yaşam amacı ve benlik saygısı değişkenlerinin okula yabancılaşmayı ne şekilde yordadığını ortaya koymaya yönelik olarak çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Analize psikolojik belirtilerin alt boyutları olan anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite alt ölçekleri dahil edilmiştir. Analiz sonucunda psikolojik belirtiler, içsel akademik kontrol odağı, dışsal akademik kontrol odağı, yaşam amacı ve benlik saygısı değişkenleri birlikte öğrencilerin okula yabancılaşmaları arasında anlamlı bir ilişki ($R=.486$, $R^2=.290$) ortaya çıkmıştır ($F_{(9,965)}=43.803$, $p<.01$). Söz konusu dokuz değişken, birlikte öğrenci yabancılaşma puanlarındaki değişimin %29'unu açıklamaktadır. Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre, yordayıcı değişkenlerin okula yabancılaşma üzerindeki görece önem sırası, depresyon ($\beta=.317$), hostilite ($\beta=.288$), dışsal akademik kontrol odağı ($\beta=.192$), yaşam amacı ($\beta=.021$), anksiyete ($\beta=-.052$), olumsuz benlik ($\beta=-.097$), somatizasyon ($\beta=-.107$), benlik saygısı ($\beta=-.111$) ve içsel

akademik kontrol odağı($\beta=-.188$)’dır. Sonuç olarak benlik saygısı, içsel akademik kontrol odağı, dışsal akademik kontrol odağı, depresyon ve hostilitenin($p<.01$) okula yabancılaşma üzerine anlamlı yordayıcı olduğu görülmektedir.

4.3. Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısı, Yaşam Amacı, Akademik Kontrol Odağı ve Psikolojik Belirtilerin (Anksiyete, Depresyon, Olumsuz Benlik, Somatizasyon ve Hostilite) Okula Yabancılaşmanın Alt Boyutlarından Güçsüzlüğü Yordamasına İlişkin Bulgular:

Lise öğrencilerinde benlik saygısı, yaşam amacı, dışsal akademik kontrol odağı, içsel akademik kontrol odağı ve psikolojik belirtiler (anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite) güçsüzlüğü yordamasına ilişkin bulgular Tablo 3.1.’de verilmiştir.

Tablo 3.1.

Güçsüzlük Puanlarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	6.365	.996	-	6.931	.000	-	-
Benlik Saygısı	-.065	.022	-.094	-2.915	.004	-.258	-.093
Yaşam Amacı	.051	.020	.076	2.593	.010	.119	.083
Dışsal Akademik Kontrol Odağı	.077	.014	.164	5.466	.000	.301	.173
İçsel Akademik Kontrol Odağı	-.038	.020	-.055	-1.916	.056	-.030	-.062
Anksiyete	-.021	.018	-.065	-1.179	.239	.361	-.038
Depresyon	.072	.016	.238	4.466	.000	.424	.142
Olumsuz Benlik	.049	.020	.130	2.395	.017	.408	.077
Somatizasyon	-.027	.019	-.060	-1.408	.160	.309	-.045
Hostilite	.078	.023	.143	3.375	.001	.387	.108
R= .502	R ² = .252						
F ₍₉₋₉₆₅₎ = 36.101	p= .000						

Lise öğrencilerinde okula yabancılaşmanın alt boyutlarından güçsüzlüğü yordadığı düşünülen psikolojik belirtiler, içsel ve dışsal akademik kontrol odağı, yaşam amacı ve benlik saygısı değişkenlerinin güçsüzlüğü ne şekilde yordadığını ortaya koymaya yönelik olarak çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Analize psikolojik belirtilerin alt boyutları olan anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite alt ölçekleri dahil edilmiştir. Analiz sonucunda psikolojik belirtiler, içsel akademik kontrol odağı, dışsal akademik kontrol odağı, yaşam amacı ve benlik saygısı değişkenleri birlikte öğrencilerde okula yabancılaşmanın alt boyutu olan güçsüzlük arasında anlamlı bir ilişki ($R=.502$, $R^2=.252$) ortaya çıkmıştır ($F_{(9-965)}=36.101$, $p<.01$). Söz konusu dokuz değişken, birlikte güçsüzlük puanlarındaki değişimin %25'ini açıklamaktadır. Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre, yordayıcı değişkenlerin güçsüzlük üzerindeki görece önem sırası, depresyon ($\beta=.238$), dışsal akademik kontrol odağı ($\beta=.164$), hostilite ($\beta=.143$), olumsuz benlik ($\beta=.130$), yaşam amacı ($\beta=.076$), içsel akademik kontrol odağı ($\beta=-.055$), somatizasyon ($\beta=-.060$), anksiyete ($\beta=-.065$), benlik saygısı ($\beta=-.094$)'dır. Sonuç olarak benlik saygısı, yaşam amacı, dışsal akademik kontrol odağı, depresyon ve hostilitenin ($p<.01$) güçsüzlük üzerine anlamlı yordayıcı olduğu görülmektedir.

4.3.2. Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısı, Yaşam Amacı, Akademik Kontrol Odağı ve Psikolojik Belirtilerin (Anksiyete, Depresyon, Olumsuz Benlik, Somatizasyon ve Hostilite) Okula Yabancılaşmanın Alt Boyutlarından Anlamsızlığı Yordamasına İlişkin Bulgular:

Lise öğrencilerinde benlik saygısı, yaşam amacı, dışsal akademik kontrol odağı, içsel akademik kontrol odağı ve psikolojik belirtilerin (anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite) anlamsızlığı yordamasına ilişkin bulgular Tablo 4.1.'de verilmiştir.

Tablo 4.1.

Anlamsızlık Puanlarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	19.843	1.292	-	15.353	.000	-	-
Benlik Saygısı	-.101	.029	-.121	-3.508	.000	-.193	-.112
Yaşam Amacı	-.091	.025	-.112	-3.592	.000	.125	-.115
Dışsal Akademik Kontrol Odağı	.037	.018	.065	2.018	.044	.118	.065
İçsel Akademik Kontrol Odağı	-.242	.026	-.289	-9.413	.000	-.300	-.290
Anksiyete	-.005	.023	-.012	-.213	.831	.091	-.007
Depresyon	.042	.021	.113	1.989	.047	.113	.064
Olumsuz Benlik	-.065	.026	-.141	-2.441	.015	.059	-.078
Somatizasyon	-.001	.025	-.002	-.053	.958	.105	-.002
Hostilite	.088	.030	.132	2.908	.004	.103	.093
R= .385	R ² = .148						
F ₍₉₋₉₆₅₎ = 18.673	p= .000						

Lise öğrencilerinde okula yabancılaşmanın alt boyutlarından anlamsızlığı yordadığı düşünülen psikolojik belirtiler, içsel ve dışsal akademik kontrol odağı, yaşam amacı ve benlik saygısı değişkenlerinin anlamsızlığı ne şekilde yordadığını ortaya koymaya yönelik olarak çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Analiz psikolojik belirtilerin alt boyutları olan anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilete alt ölçekleri dahil edilmiştir. Analiz sonucunda psikolojik belirtiler, içsel akademik kontrol odağı, dışsal akademik kontrol odağı, yaşam amacı ve benlik saygısı değişkenleri birlikte öğrencilerde okula yabancılaşmanın alt boyutu olan anlamsızlık arasında anlamlı bir ilişki ($R=.385$, $R^2=.148$) ortaya çıkmıştır ($F_{(9-965)} = 18.673$, $p<.01$). Söz konusu dokuz değişken, birlikte anlamsızlık puanlarındaki değişimin %14'ünü açıklamaktadır. Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre, yordayıcı değişkenlerin anlamsızlık üzerindeki görece önem sırası, hostilete ($\beta=.132$), depresyon ($\beta=.113$), dışsal akademik kontrol odağı ($\beta=.065$), somatizasyon ($\beta=-.002$), anksiyete ($\beta=-.012$), yaşam amacı ($\beta=-.112$), benlik saygısı ($\beta=-.121$), olumsuz benlik ($\beta=-.141$) ve içsel akademik

kontrol odağı ($\beta=-.289$)'dır. Sonuç olarak, yordayıcı değişkenlerden benlik saygısı, yaşam amacı, içsel akademik kontrol odağı ve hostilitenin ($p<.01$) anlamsızlık üzerine anlamlı yordayıcı olduğu görülmektedir.

4.3.3. Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısı, Yaşam Amacı, Akademik Kontrol Odağı ve Psikolojik Belirtilerin (Anksiyete, Depresyon, Olumsuz Benlik, Somatizasyon ve Hostilite) Okula Yabancılaşmanın Alt Boyutlarından Kuralsızlığı Yordamasına İlişkin Bulgular:

Lise öğrencilerinde benlik saygısı, yaşam amacı, dışsal akademik kontrol odağı, içsel akademik kontrol odağı ve psikolojik belirtilerin (anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite) kuralsızlığı yordamasına ilişkin bulgular Tablo 5.1.'de verilmiştir.

Tablo 5.1.

Kuralsızlık Puanlarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	6.161	1.340	-	4.597	.000	-	-
Benlik Saygısı	-.037	.030	-.041	-1.237	.216	-.159	-.040
Yaşam Amacı	.041	.026	.048	1.579	.115	.103	-.051
Dışsal Akademik Kontrol Odağı	.116	.019	.188	6.100	.000	.290	.193
İçsel Akademik Kontrol Odağı	-.101	.027	-.111	-3.768	.000	-.079	-.120
Anksiyete	-.027	.024	-.063	-1.117	.264	.255	-.036
Depresyon	.100	.022	.253	4.626	.000	.322	.147
Olumsuz Benlik	-.042	.027	-.086	-1.540	.124	.255	-.050
Somatizasyon	-.078	.026	-.133	-3.049	.002	.207	-.098
Hostilite	.228	.031	.320	7.314	.000	.368	.229
R=.257	R ² =.209						
F ₍₉₋₉₆₅₎ = 28.260	p=.000						

Lise öğrencilerinde okula yabancılaşmanın alt boyutlarından kuralsızlığı yordadığı düşünülen psikolojik belirtiler, içsel ve dışsal akademik kontrol odağı, yaşam amacı ve benlik saygısı değişkenlerinin kuralsızlığı ne şekilde yordadığını ortaya koymaya yönelik olarak çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Analize psikolojik belirtilerin alt boyutları olan anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite alt ölçekleri dahil edilmiştir. Analiz sonucunda psikolojik belirtiler, içsel akademik kontrol odağı, dışsal akademik kontrol odağı, yaşam amacı ve benlik saygısı değişkenleri birlikte öğrencilerde okula yabancılaşmanın alt boyutu olan kuralsızlık arasında anlamlı bir ilişki ($R=.257$, $R^2=.209$) ortaya çıkmıştır ($F_{(9-965)}=28.260$, $p<.01$). Söz konusu dokuz değişken, birlikte kuralsızlık puanlarındaki değişimin %20'sini açıklamaktadır. Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre, yordayıcı değişkenlerin kuralsızlık üzerindeki göreceli önem sırası, hostilite ($\beta=.320$), depresyon ($\beta=.253$), dışsal akademik kontrol odağı ($\beta=.188$), yaşam amacı ($\beta=.048$), benlik saygısı ($\beta=-.041$), anksiyete($\beta=-.063$), olumsuz benlik ($\beta=-.086$), içsel akademik kontrol odağı ($\beta=-.111$) ve somatizasyon ($\beta=-.133$)'dur. Sonuç olarak, yordayıcı değişkenlerden içsel akademik kontrol odağı, dışsal akademik kontrol odağı, depresyon, somatizasyon ve hostilitenin ($p<.01$) kuralsızlık üzerine anlamlı yordayıcı olduğu görülmektedir.

4.3.4. Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısı, Yaşam Amacı, Akademik Kontrol Odağı ve Psikolojik Belirtilerin (Anksiyete, Depresyon, Olumsuz Benlik, Somatizasyon ve Hostilite) Okula Yabancılaşmanın Alt Boyutlarından Sosyal Uzaklığı Yordamasına İlişkin Bulgular:

Lise öğrencilerinde benlik saygısı, yaşam amacı, dışsal akademik kontrol odağı, içsel akademik kontrol odağı ve psikolojik belirtilerin (anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite) sosyal uzaklığı yordamasına ilişkin bulgular Tablo 6.1.'de verilmiştir.

Tablo 6.1.

Sosyal Uzaklık Puanlarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	5.809	1.200	-	4.840	.000	-	-
Benlik Saygısı	-.030	.027	-.040	-1.122	.262	-.100	-.036
Yaşam Amacı	.042	.024	.059	1.803	.072	.085	.058
Dışsal Akademik Kontrol Odağı	.047	.017	.093	2.785	.005	.158	.089
İçsel Akademik Kontrol Odağı	-.018	.024	-.024	-.752	.452	-.008	-.024
Anksiyete	.001	.021	.002	.033	.974	.175	.001
Depresyon	.081	.019	.246	4.180	.000	.230	.133
Olumsuz Benlik	-.054	.025	-.131	-2.189	.029	.156	-.070
Somatizasyon	-.041	.023	-.083	-1.781	.075	.136	-.057
Hostilite	.089	.028	.150	3.178	.002	.221	.102
R=.286	R ² =.082						
F ₍₉₋₉₆₅₎ = 9.583	p=.000						

Lise öğrencilerinde okula yabancılaşmanın alt boyutlarından sosyal uzaklık üzerinde etkisi olduğu düşünülen psikolojik belirtiler, içsel ve dışsal akademik kontrol odağı, yaşam amacı ve benlik saygısı değişkenlerinin kuralsızlığı ne şekilde yordadığını ortaya koymaya yönelik olarak çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Analize psikolojik belirtilerin alt boyutları olan anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilete alt ölçekleri dahil edilmiştir. Analiz sonucunda psikolojik belirtiler, içsel akademik kontrol odağı, dışsal akademik kontrol odağı, yaşam amacı ve benlik saygısı değişkenleri birlikte öğrencilerde okula yabancılaşmanın alt boyutu olan sosyal uzaklık arasında anlamlı bir ilişki ($R=.286$, $R^2=.082$) ortaya çıkmıştır ($F_{(9-965)}=9.583$, $p<.01$). Söz konusu dokuz değişken, birlikte sosyal uzaklık puanlarındaki değişimin %8'ini açıklamaktadır. Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre, yordayıcı değişkenlerin sosyal uzaklık üzerindeki görece önem sırası, depresyon ($\beta=.246$), hostilete ($\beta=.150$), dışsal akademik kontrol odağı ($\beta=.093$), yaşam amacı ($\beta=.053$), anksiyete ($\beta=-.002$),

içsel akademik kontrol odağı ($\beta=-.024$), benlik saygısı ($\beta=-.040$), somatizasyon ($\beta=-.083$) ve olumsuz benlik ($\beta=-.131$)'tir. Sonuç olarak, yordayıcı değişkenlerden dışsal akademik kontrol odağı, depresyon ve hostilitenin ($p<.01$) sosyal uzaklık üzerine anlamlı yordayıcı olduğu görülmektedir.

4.4.1. Kız Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısı, Yaşam Amacı, Akademik Kontrol Odağı ve Psikolojik Belirtilerin (Anksiyete, Depresyon, Olumsuz Benlik, Somatizasyon ve Hostilite) Okula Yabancılaşmayı Yordamasına İlişkin Bulgular:

Kız lise öğrencilerinde benlik saygısı, yaşam amacı, dışsal akademik kontrol odağı, içsel akademik kontrol odağı ve psikolojik belirtilerin (anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite) okula yabancılaşmayı yordamasına ilişkin bulgular Tablo 7.1.'de verilmiştir.

Tablo 7.1.

Kız Öğrencilerde Okula Yabancılaşma Puanlarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	31.013	4.799	-	6.463	.000	-	-
Benlik Saygısı	-.065	.103	-.034	-.634	.527	-.284	-.035
Yaşam Amacı	-.097	.101	-.044	.961	.337	.036	.053
Dışsal Akademik Kontrol Odağı	.279	.070	.185	4.013	.000	.326	.216
İçsel Akademik Kontrol Odağı	-.324	.098	-.145	-3.304	.001	-.117	-.179
Anksiyete	-.160	.071	-.167	-2.241	.026	.327	-.123
Depresyon	.471	.071	.518	6.604	.000	.509	.343
Olumsuz Benlik	-.167	.084	-.152	-1.984	.048	.352	-.109
Somatizasyon	-.181	.079	-.139	-2.306	.022	.282	-.126
Hostilite	.643	.110	.393	5.855	.000	.499	.308
R=.630	R ² =.397						
F ₍₉₋₃₂₈₎ = 24.020	p=.000						

Kız lise öğrencilerinde okula yabancılaşmayı açıkladığı düşünülen psikolojik belirtiler, içsel ve dışsal akademik kontrol odağı, yaşam amacı ve benlik saygısı değişkenlerinin okula yabancılaşmayı ne şekilde yordadığını ortaya koymaya yönelik olarak çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Analize psikolojik belirtilerin alt boyutları olan anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite alt ölçekleri dahil edilmiştir. Analiz sonucunda psikolojik belirtiler, içsel akademik kontrol odağı, dışsal akademik kontrol odağı, yaşam amacı ve benlik saygısı değişkenleri birlikte öğrencilerin okula yabancılaşmaları arasında anlamlı bir ilişki ($R=.630$, $R^2=.397$) ortaya çıkmıştır ($F_{(9-328)} = 24.020$, $p < .01$). Söz konusu dokuz değişken, birlikte öğrenci yabancılaşma puanlarındaki değişimin %39'unu açıklamaktadır. Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre, yordayıcı değişkenlerin okula yabancılaşma üzerindeki görece önem sırası, depresyon ($\beta=.518$), hostilite ($\beta=.393$), dışsal akademik kontrol odağı ($\beta=.185$), benlik saygısı ($\beta=-.034$), yaşam amacı ($\beta=-.044$), anksiyete ($\beta=-.052$), somatizasyon ($\beta=-.139$), içsel akademik kontrol odağı ($\beta=-.145$) ve olumsuz benlik ($\beta=-.152$)'dir. Sonuç olarak, yordayıcı değişkenlerden içsel akademik kontrol odağı, dışsal akademik kontrol odağı, depresyon ve hostilitenin ($p < .01$) okula yabancılaşma üzerine anlamlı yordayıcı olduğu görülmektedir.

4.4.2. Erkek Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısı, Yaşam Amacı, Akademik Kontrol Odağı ve Psikolojik Belirtilerin (Anksiyete, Depresyon, Olumsuz Benlik, Somatizasyon ve Hostilite) Okula Yabancılaşmayı Yordamasına İlişkin Bulgular:

Erkek lise öğrencilerinde benlik saygısı, yaşam amacı, dışsal akademik kontrol odağı, içsel akademik kontrol odağı ve psikolojik belirtilerin (anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite) okula yabancılaşmayı yordamasına ilişkin bulgular Tablo 8.1.'de verilmiştir.

Tablo 8.1.

Erkek Öğrencilerde Okula Yabancılaşma Puanlarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	40.821	3.785	-	10.783	.000	-	-
Benlik Saygısı	-.304	.087	-.137	-3.486	.001	-.253	-.138
Yaşam Amacı	.098	.074	.048	1.325	.186	.067	.053
Dışsal Akademik Kontrol Odağı	.288	.055	.197	5.278	.000	.324	.206
İçsel Akademik Kontrol Odağı	-.440	.077	-.205	-5.737	.000	-.182	-.223
Anksiyete	.044	.075	.043	.587	.557	.330	.023
Depresyon	.179	.066	.187	2.735	.006	.363	.109
Olumsuz Benlik	-.080	.085	-.067	-.937	.349	.309	-.037
Somatizasyon	-.169	.080	-.118	-2.103	.036	.283	-.084
Hostilite	.421	.088	.248	4.764	.000	.361	.187
R=.507	R ² =.257						
F ₍₉₋₆₂₇₎ = 24.056	p=.000						

Erkek lise öğrencilerinde okula yabancılaşmayı açıkladığı düşünülen psikolojik belirtiler, içsel ve dışsal akademik kontrol odağı, yaşam amacı ve benlik saygısı değişkenlerinin okula yabancılaşmayı ne şekilde yordadığını ortaya koymaya yönelik olarak çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Analize psikolojik belirtilerin alt boyutları olan anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite alt ölçekleri dahil edilmiştir. Analiz sonucunda psikolojik belirtiler, içsel akademik kontrol odağı, dışsal akademik kontrol odağı, yaşam amacı ve benlik saygısı değişkenleri birlikte öğrencilerin okula yabancılaşmaları arasında anlamlı bir ilişki ($R=.507$, $R^2=.257$) ortaya çıkmıştır ($F_{(9-627)} = 24.056$, $p < .01$). Söz konusu dokuz değişken, birlikte öğrenci yabancılaşma puanlarındaki değişimin %25'ini açıklamaktadır. Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre, yordayıcı değişkenlerin okula yabancılaşma üzerindeki göreceli önem sırası, hostilite ($\beta=.248$), dışsal akademik kontrol odağı ($\beta=.197$), depresyon ($\beta=.187$), yaşam amacı ($\beta=.048$), anksiyete ($\beta=.043$),

olumsuz benlik ($\beta=-.067$), somatizasyon ($\beta=-.118$), benlik saygısı ($\beta=-.137$) ve içsel akademik kontrol odağı ($\beta=-.205$)'dır. Sonuç olarak, dışsal akademik kontrol odağı, depresyon ve hostilitenin ($p<.01$) okula yabancılaşma üzerine anlamlı yordayıcı olduğu görülmektedir.

4.5. Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşma Puanlarının Okul Türü, Cinsiyet, Sınıf Düzeyi, Herhangi Bir İşte Çalışma Durumu, Ailenin Aylık Geliri, Aile İçindeki Psikolojik Şiddet, Not Ortalaması ve Devamsızlık Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular:

4.5.1. Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşmasının Okul Türüne Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular:

Tablo 9.1.

Okul Türlerine Göre Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşma Puanlarına İlişkin Betimsel Bulgular ve Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Okul Türü	n	Xort	Sd	F	p
Anadolu Lisesi	294	41.92	11.65		
Mesleki ve Teknik Lise	441	41.18	10.28		
Fen Lisesi	119	42.89*	9.65	2.65	.048
İmam Hatip Lisesi	121	39.26*	11.11		
Toplam	975	41.37	10.77		

Tablo 9.1. incelendiğinde Anadolu Lisesi öğrencilerinin okula yabancılaşma puanlarının ortalamasının 41.92 (11.65), Mesleki ve Teknik Lise öğrencilerinin ortalamasının 41.18 (10.28), Fen Lisesi öğrencilerinin ortalamasının 42.89 (9.65) ve İmam Hatip Lisesi

öğrencilerinin ortalamasının 39.26 (10.77) olduğu görülmektedir. Okul türlerine göre belirlenen bu fark, istatistiksel olarak anlamlıdır [$F(3-971)=2,65$ $p<.05$]. Tespit edilen bu farkın hangi iki grup arasında olduğunu test etmek için verilere post hoc testlerinden Tukey testi uygulanmıştır. Bu teste göre Fen Lisesi Öğrencilerinin okula yabancılaşma puanlarının ortalamalarının İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir.

4.5.2. Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşma Puanlarının Cinsiyetlere İlişkin “T testi” Sonuçları:

Tablo 10.1.

Cinsiyetlerine Göre Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşma Puanlarına İlişkin t-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	n	Xort	Ss	t	p
Okula Yabancılaşma	Kız	340	40.82	10.46		
	Erkek	635	41.60	10.76	-1.08	.942

Tablo 10.1. incelendiğinde kız lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanlarının ortalamasının 40.82 (10.46) ve erkek lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanlarının ortalamasının 41.60 (10.76) olduğu görülmektedir. Okula yabancılaşma puanlarının cinsiyetlere göre karşılaştırıldığı bu analizde kız ve erkek öğrencilerin okula yabancılaşmaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t=-1.08$, $p>.05$). Daha genel bir ifade ile lise öğrencilerinde cinsiyet faktörü okula yabancılaşma üzerine etkili değildir.

4.5.3. Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşmasının Sınıf Düzeyine Göre Farklaşmasına İlişkin Bulgular:

Tablo 11.1.

Sınıf Düzeylerine Göre Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşma Puanlarına İlişkin Betimsel Bulgular ve Varyans Analizi Sonuçları

Sınıf Düzeyi	n	Xort	Sd	F	p
9. Sınıf	263	38.03	9.80		
10. Sınıf	331	41.65	10.41		
11. Sınıf	256	42.57	10.13	15.55	.000
12. Sınıf	125	45.23	12.94		
Toplam	975	41.37	10.77		

Tablo 11.1. incelendiğinde sınıf düzeylerinde göre okula yabancılaşma puan ortalamalarının 9. Sınıf öğrencilerinde 38.03 (9.80), 10. Sınıf öğrencilerinde 41.65 (10.41), 11. Sınıf öğrencilerinde 42.57 (10.13) ve 12. Sınıf öğrencilerinde 41.37 (10.77) olduğu görülmektedir. Sınıf düzeyine göre tespit edilen bu fark, istatistiksel olarak anlamlıdır [$F(3-971)=15.55$, $p<.000$]. Ortaya çıkan bu farkın hangi sınıflar arasında anlamlı olduğuna bakıldığında 12. sınıf öğrencilerinin okula yabancılaşma puanlarının ortalamalarının 9. ve 10 sınıf öğrencilerinin puanlarının ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Bunun yanında 9. Sınıf öğrencilerinin okula yabancılaşma puanlarının ortalamaları 10., 11. ve 12. sınıf öğrencilerinin puanlarının ortalamalarından anlamlı düzeyde düşük olduğu görülmektedir.

4.5.4. Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşma Puanlarının Herhangi Bir İşte Çalışıp Çalışmamalarına İlişkin “T testi” Sonuçları:

Tablo 12.1.

Herhangi Bir İşte Çalışıp Çalışmamalarına Göre Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşma Puanlarına İlişkin t-Testi Sonuçları

	İşte Çalışma	n	Xort	Ss	t	p
Okula	Evet	145	44.04	10.05	3.23	.001
	Çalışıyorum					
Yabancılaşma	Hayır	829	40.92	10.84		
	Çalışmıyorum					

Tablo 12.1. incelendiğinde herhangi bir işte çalışan lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanlarının ortalamasının 44.04 (10.05) ve herhangi bir işte çalışmayan lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanlarının ortalamasının 40.92 (10.84) olduğu görülmektedir. Okula yabancılaşma puanlarının herhangi bir işte çalışma durumuna göre karşılaştırıldığı bu analizde herhangi bir işte çalışan ve çalışmayan öğrencilerin okula yabancılaşmaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. ($t=3.23$, $p<.05$). Daha genel bir ifade ile lise öğrencilerinde herhangi bir işte çalışıyor olma faktörünün okula yabancılaşma üzerine etkili olduğu görülmüştür.

4.5.5. Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşmasının Ailenin Aylık Gelirine Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular:

Tablo 13.1.

Ailenin Aylık Gelirine Göre Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşma Puanlarına İlişkin Betimsel Bulgular ve Varyans Analizi Sonuçları

Aylık Gelir	n	Xort	Sd	F	p
0-1500 TL	440	40.86	11.13		
1500-3000 TL	372	41.29	10.29		
3000-5000 TL	132	41.80	10.35	4.24	.005
5000+	31	47.90	11.33		
Toplam	975	41.37	10.77		

Tablo 13.1. incelendiğinde ailesinin aylık geliri 0-1500 TL olan lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanlarının ortalamasının 40.86 (11.13), ailesinin aylık geliri 1500-3000 olan lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanlarının ortalamasının 41.29 (10.29), ailesinin aylık geliri 3000-5000 olan lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanlarının ortalamasının 41.80 (10.35) ve ailesinin aylık geliri 5000+ olan lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanlarının ortalamasının 47.90 (11.33) olduğu görülmektedir. Ailelerin aylık geliri faktörü açısından ortaya çıkan bu fark, istatistiksel olarak anlamlıdır [$F(3-971)=4.24$ $p<.05$]. Ortaya çıkan bu farkın hangi iki grup arasında olduğunu test etmek için verilere post hoc testlerinden Tukey testi uygulanmıştır. Bu teste göre ailesinin aylık geliri 5000+ olan lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanlarının ortalamalarının ailesinin aylık geliri 0-1500, 1500-3000 ve 3000-5000 olan lise öğrencilerinin ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir.

4.5.6. Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşma Puanlarının Aile İçinde Psikolojik Şiddet Görme ve Görmeme Durumlarına İlişkin “T testi” Sonuçları:

Tablo 14.1.

Aile İçindeki Psikolojik Şiddet Görme ve Görmeme Durumuna Göre Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşma Puanlarına İlişkin t-Testi Sonuçları

	Aile İçindeki Psikolojik Şiddet	n	Xort	Ss	t	p
Okula	Evet Şiddet Var	77	47.31	10.94		
Yabancılaşma	Hayır Şiddet Yok	898	40.86	10.61	5.09	.000

Tablo 14.1. incelendiğinde aile içinde psikoloji şiddet gördüğünü ifade eden lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanlarının ortalamasının 47.31 (10.94) ve aile içinde psikolojik şiddet görmediğini ifade eden lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanlarının ortalamasının 40.86 (10.61) olduğu görülmektedir. Okula yabancılaşma puanlarının aile içindeki psikolojik şiddet görme durumuna göre karşılaştırıldığı bu analizde psikolojik şiddet gören ve psikolojik şiddet görmeyen öğrencilerin okula yabancılaşmaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. ($t=5.09$, $p<.05$). Daha genel bir ifade ile lise öğrencilerinde aile içindeki psikolojik şiddet faktörünün okula yabancılaşma üzerine etkili olduğu görülmüştür.

4.5.7. Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşmasının Not Ortalamasına Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular:

Tablo 15.1.

Not Ortalamasına Göre Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşma Puanlarına İlişkin Betimsel Bulgular ve Varyans Analizi Sonuçları

Not Ortalaması	n	Xort	Sd	F	p
0-50 Arası Düşük	91	41.96	9.40		
50-85 Arası Orta	648	41.20	11.11	.278	.757
85+ Yüksek	236	41.62	10.33		
Toplam	975	41.37	10.77		

Tablo 15.1. incelendiğinde not ortalaması 0-50 olan lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanlarının ortalamasının 41.96 (9.40), not ortalaması 50-85 olan lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanlarının ortalamasının 41.20 (11.11), not ortalaması 85+ olan lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanlarının ortalaması ise 41.62 (10.33) olduğu görülmektedir. Öğrencilerin not ortalaması faktörü açısından ortaya çıkan bu fark, istatistiksel olarak anlamsızdır [$F(2-972)=.278$ $p>.05$]. Sonuç olarak akademik başarı ile okula yabancılaşma arasında anlamlı düzeyde ilişkiye rastlanılmamıştır.

4.5.8. Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşmasının Devamsızlıklarına Göre Farklaşmasına İlişkin Bulgular:

Tablo 16.1.

Devamsızlıklarına Göre Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşma Puanlarına İlişkin Betimsel Bulgular ve Varyans Analizi Sonuçları

Devamsızlık	n	Xort	Sd	F	p
0-5 Arası Düşük	714	40.11	10.23		
5-10 Arası Orta	144	43.11	9.35		
10+ Yüksek	117	46.96	13.33	23.575	.000
Toplam	975	41.37	10.77		

Tablo 16.1. incelendiğinde, ilk dönem toplam devamsızlığı 0-5 arasında olan lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanlarının ortalamasının 40.11 (10.23), devamsızlığı 5-10 arasında olan lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanlarının ortalamasının 43.11 (9.35), devamsızlığı 10+ olan lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanlarının ortalamasının 46.96 (13.33) olduğu görülmektedir. Devamsızlık faktörü açısından ortaya çıkan bu fark, istatistiksel olarak anlamlıdır [$F(2-972)=23.575$ $p<.01$]. Ortaya çıkan bu farkın hangi iki grup arasında olduğunu test etmek için verilere post hoc testlerinden Tukey testi uygulanmıştır. Bu teste göre devamsızlığı 10+ olan lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanlarının ortalamalarının devamsızlığı 0-5 ve 5-10 olan lise öğrencilerinin ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma soruları doğrultusunda elde edilen bulgular tartışılmış ve yorumlanarak önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Tartışma

5.1.1. Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısı, Yaşam Amacı, Akademik Kontrol Odağı ve Psikolojik Belirtilerin(Anksiyete, Depresyon, Olumsuz Benlik, Somatizasyon ve Hostilite) Okula Yabancılaşmayı Yordamasına İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu:

Yordayıcı değişkenlerin standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre okula yabancılaşma üzerindeki görece önem sırası, önem sırası, depresyon, hostilite, dışsal akademik kontrol odağı, yaşam amacı, anksiyete, olumsuz benlik, somatizasyon, benlik saygısı ve içsel akademik kontrol odağıdır.

Lise öğrencilerinin okula yabancılaşmasını yordayan en önemli faktörün psikolojik belirtiler olduğu görülmektedir. Çivitçi (2011) lise öğrencileriyle yaptığı çalışmada okul öfkesinin boyutları olan öfke yaşantısı, düşmanlık ve yıkıcı ifadeyi okula yabancılaşmanın pozitif yönde anlamlı düzeyde yordarken olumlu başa çıkmayı negatif yönde anlamlı düzeyde yordadığı sonucunu elde etmiştir. Yani sağlıklı psikolojik davranışları okula yabancılaşma negatif yordarken sağlıksız psikolojik davranışları pozitif yönde yordamaktadır. Yine benzer şekilde Çeçen'in (2006) yaptığı çalışmada, araştırma bulgularıyla uyumlu olarak sürekli öfkenin okula yabancılaşma

ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Buna ek olarak okula yabancılaşmanın yoğun öfke ve düşmanlık duyguları için bir risk faktörü oluşturduğunu da belirtmiştir. Avcı ve Çelikkaleli (2016) ergenlerdeki şiddet eğilimi ile sürekli öfkenin okula yabancılaşma ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yıldız ve Kutlu (2015) ortaokul öğrencileri ile yaptığı çalışmada sosyal kaygı ve depresif belirtilerin okula bağlanma üzerinde anlamlı düzeyde etkiye sahip olduğunu belirtmiştir. Altınsoy ve Özyer (2018), lise düzeyindeki öğrencilerle yaptığı çalışmada okula aidiyet duygusunu umutsuzluk ve yalnızlığın anlamlı düzeyde yordadığını ortaya koymuştur. Bununla birlikte okula aidiyet duygusu ile umutsuzluk ve yalnızlık arasında anlamlı düzeyde negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yani umutsuzluk yaşayan, yalnızlık hisseden öğrencilerin kendini okula ait hissetme düzeyleri azalmaktadır. Kendini ait hissetmeyen öğrenciler ise okula yabancılaşmaktadır.

Lise öğrencilerinin okula yabancılaşmasını yordayan diğer önemli değişken de akademik kontrol odağıdır. Araştırmada içsel ve dışsal olmak üzere iki alt faktörle ele aldığımız akademik kontrol odağında regresyon katsayısına göre, görece önem sırası içsel akademik kontrol odağı ve dışsal akademik kontrol odağı biçimindedir. Birçok araştırma ise akademik kontrol odağı ile akademik başarı arasında anlamlı ilişkiler olduğunu göstermiştir (Bartel, 1971; Clifford ve Clearly, 1972; Crandall, Katkovsky ve Crandall, 1965; Keith, Pottebaum ve Eberhart, 1986; Nowicki ve Walker, 1974). Bu doğrultuda Katıtaş'ın (2012) yaptığı çalışmada öğrencilerin akademik başarısızlığı arttıkça okula karşı yabancılaşma, güçsüzlük, anlamsızlık ve sosyal uzaklık duygularını yaşama düzeyleri de artmaktadır. Türk (2010) ise öğrencilerin akademik başarıları yükseldikçe ders programlarını daha anlamlı bulduklarını ve okulda almış oldukları derslerin okul dışı yaşantılarında da işlevsel olduğunu düşündükleri için eğitim öğretim faaliyetlerini daha anlamlı buldukları sonucunda ulaşmıştır. Uslu'nun (2018) üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada öğrencilerin okula yabancılaşma algıları ile genel ağırlıklı not ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucunda ulaşmıştır. Atik'e (2016) göre öğrencilerin okula karşı tutumları, okula yabancılaşma ve okul tükenmişliği değişkenleri üzerinden dolaylı olarak akademik başarıyı etkilemektedir. Buna ek olarak da öğrencilerin okula yabancılaşmaları, akademik başarılarını doğrudan ve negatif yönde etkilemektedir. Bu çalışmalarda genel olarak araştırma bulgularıyla aynı doğrultuda olduğu görülen okula yabancılaşma ile akademik başarı arasında anlamlı ilişkiler ortaya konmuştur.

Lise öğrencilerinin okula yabancılaşmasını yordayan üçüncü önemli değişken yaşam amacıdır. Ünsal'ın (2017) ortaöğretim düzeyindeki öğrencilerin öğretmenleriyle yaptığı çalışmada, eğitim öğretim faaliyetlerinin anlamlı olduğunu düşünen ve öğrencilerin yabancılaşma yaşamadığını savunan öğretmenlerin görüşlerini; öğrencilerin amaçlarının olması, dünya görüşlerinin şekillenmiş olması ve başka seçeneklerinin olmaması olarak sıralamıştır. Öğretmenlerden eğitim öğretim faaliyetlerini anlamlı bulmayan ve öğrencilerin yabancılaşma yaşadığını düşünenlerin ise neden olarak öğrencilerde amaç eksikliği, ders programının ağır gelmesi ve öğretmenden kaynaklı nedenleri göstermektedirler. Yanık (2018) tarafından yapılan araştırmada ise ortaöğretime devam eden öğrencilerin okul spor etkinliklerine katılımları ve okula bağlılıkları ele alınmıştır. Araştırmada okul spor etkinliklerine katılan öğrencilerin okula aidiyet duyguları katılmayanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Okula aidiyet ise okula yabancılaşmada önleyici faktör olarak gösterilmiş ve öğrencilerin okulu daha olumlu algılayarak akademik hedeflerini gerçekleştirmesi için kolaylaştırıcı etkiye sahip olduğu belirtilmiştir. Şanlı, Altun ve Tan (2015) lise öğrencilerine neden okula gelmek istemediklerini sordukları ve devamsızlık nedenlerinin neler olduğunu belirlemek için yaptıkları çalışmada okulun ilgilerine, ihtiyaçlarına ve hedeflerine yönelik olmadığı yönünde cevaplar elde etmişlerdir. Araştırma sorularına cevap olarak sosyal etkinliklerin eksik olması, okulun sadece ders ortamı olarak görülüp yaşanabilir alanların az olması, geleceğe hazırlamada ve öğrencilerin bireysel hedeflerine cevap vermede eksikliklerin bulunması gibi başlıklar ön plana çıkmaktadır. Yani öğrenciler okuldan kendilerini uzak hissedip devamsızlık yapmalarına neden olarak okulun ihtiyaçlarına yeterli düzeyde cevap vermeyip hedeflerini gerçekleştirmek için yeterli olmadığını savunmaktadırlar.

Lise öğrencilerinde okula yabancılaşmayı yordayan dördüncü ve son değişken ise benlik saygısıdır. Öğrenciler için okul ortamı, kendilerine önem verildiğini düşündükleri, sevildiklerini hissettikleri ve önemli birer birey olarak var olmalarına izin verilerek kendilerini gerçekleştirmeleri için yarattığı fırsatlar kadar aktif katılımı sağlar (Erden ve Akman, 1995). Bu doğrultuda öğrencilerin benlik algıları okula yabancılaşmayı belirleyen önemli bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Coşkun ve Altay (2009) araştırma bulgularıyla uyumlu olarak çalışmasında lise öğrencilerinin

okula yabancılaşma düzeylerini ortalamaya yakın ve benlik saygısı düzeylerini ise yüksek bulmuştur. Lise öğrencilerinin okula yabancılaşma düzeyleri ile benlik saygıları arasında ise orta düzeyde ve ters yönlü bir ilişki ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde La Course ve arkadaşlarının (2003) Amerika’da ergenler ile yaptıkları araştırmada benlik saygıları yüksek olan öğrencilerin daha az okula yabancılaşma yaşadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Çankaya (2007) ise öğrencilerin benlik saygısı düzeyini fark ederek daha işlevsel yaşantılar geçirebileceğini ve böylelikle daha üretken olarak ve kendine güvenerek daha başarılı birey haline gelebileceğini ifade etmiştir. Yani benliğinin farkında olan öğrenciler okul yaşantılarında daha farkındalık düzeyi yüksek davranışlar ile sergileyerek okulu kendisi için daha yaşanılabilir hale getirebilir. Böylelikle artan okula bağlılıkla birlikte yabancılaşma yaşama ihtimali azalır.

5.1.2. Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısı, Yaşam Amacı, Akademik Kontrol Odağı ve Psikolojik Belirtilerin(Anksiyete, Depresyon, Olumsuz Benlik, Somatizasyon ve Hostilite) Okula Yabancılaşmanın Alt Boyutlarını(Güçsüzlük, Anlamsızlık, Kuralsızlık ve Sosyal Uzaklık) Yordamasına İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu:

Bu başlık altında okula yabancılaşmanın alt boyutları ile psikolojik belirtiler, benlik saygısı, yaşam amacı ve akademik kontrol odağı değişkenleri arasındaki ilişkiler ele alınmıştır. Literatür incelendiğinde bu değişkenleri doğrudan ele alan çalışmalara ulaşılamamıştır. Bu yüzden okula yabancılaşmanın alt boyutlarını inceleyen ve ilişkili olduğu düşünülen çalışmalara yer verilmiştir.

Lise öğrencilerinde yordayıcı değişkenlerin standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre güçsüzlük üzerindeki görece önem sırası, depresyon, dışsal akademik kontrol odağı, hostilete, olumsuz benlik, yaşam amacı, içsel akademik kontrol odağı, somatizasyon, anksiyete ve benlik saygısıdır. Bu dokuz değişken birlikte lise öğrencilerinin güçsüzlük puanlarındaki değişimin %25’ini açıklamaktadır. Öğrencilerde güçsüzlük duygusu sınıf içi etkinliklerde, ders seçiminde ve diğer ilgi alanlarında görmezden gelindiğini düşünme biçiminde ortaya çıkar (Oerlemans ve Jenkins, 1998). Atlı, Keldal ve Sonar (2015) üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdikleri çalışmada öğrencilerin yalnızlık düzeyleri ile güçsüzlük puanları

arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiye ulaşmıştır. Yani yalnızlık düzeyi artan öğrenciler daha fazla güçsüzlük duygusu hissetmektedirler. Erimez ve Gizir (2014) öğretmen adayları ile gerçekleştirdiği çalışmada ise öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile güçsüzlük, anlamsızlık, kuralsızlık ve sosyal uzaklaşma arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Lise öğrencilerinde yordayıcı değişkenlerin standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre anlamsızlık üzerindeki görece önem sırası, hostilete, depresyon, dışsal akademik kontrol odağı, somatizasyon, anksiyete, yaşam amacı, benlik saygısı, olumsuz benlik ve içsel akademik kontrol odağıdır. Bu dokuz değişken birlikte lise öğrencilerinin anlamsızlık puanlarındaki değişimin %14'ünü açıklamaktadır. Brawn ve diğerleri (2003) anlamsızlık boyutunda okula yabancılaşmayı öğrencilerin eğitim faaliyetlerine katılma sebeplerinden emin olmama ve gelecek için de aldıkları eğitimin işe yararlığı konusunda şüphe duyma olarak tanımlamaktadır.

Lise öğrencilerinde yordayıcı değişkenlerin standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre kuralsızlık üzerindeki görece önem sırası, hostilete, depresyon, dışsal akademik kontrol odağı, yaşam amacı, benlik saygısı, anksiyete, olumsuz benlik, içsel akademik kontrol odağı ve somatizasyondur. Bu dokuz değişken birlikte lise öğrencilerinin kuralsızlık puanlarındaki değişimin %20'sini açıklamaktadır. Holian (1971) üniversite öğrencilerinde kuralsızlık davranışlarını okula karşı ilgisizlik, kuralları hiçe sayma, okulu samimi bulmama ve kopya çekme olarak sıralamıştır. Atli, Keldal ve Sonar (2015) yaptıkları araştırmada üniversite öğrencilerinde yalnızlık düzeyleri ile kuralsızlık puanları arasında anlamlı ilişkiye ulaşılmamıştır.

Lise öğrencilerinde yordayıcı değişkenlerin standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre sosyal uzaklık üzerindeki görece önem sırası, depresyon, hostilete, dışsal akademik kontrol odağı, yaşam amacı, anksiyete, içsel akademik kontrol odağı, benlik saygısı, somatizasyon ve olumsuz benliktir. Bu dokuz değişken birlikte lise öğrencilerinin sosyal uzaklık puanlarındaki değişimin %8'ini açıklamaktadır. Özseri (2015) ilköğretim düzeyindeki öğrencilerle gerçekleştirdiği çalışmada öğrencilerin sosyal uzaklık ve sosyal beceri algıları arasında negatif yönde anlamlı ilişkiye ulaşmıştır. Yani öğrencilerde sosyal beceri algısı arttıkça okula yabancılaşmanın alt boyutu olan

sosyal uzaklık azalmaktadır.

5.1.3. Kız ve Erkek Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısı, Yaşam Amacı, Akademik Kontrol Odağı ve Psikolojik Belirtilerin(Anksiyete, Depresyon, Olumsuz Benlik, Somatizasyon ve Hostilite) Okula Yabancılaşmayı Yordamasına İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu:

Kız lise öğrencilerinde yordayıcı değişkenlerin standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre okula yabancılaşma üzerindeki görece önem sırası, depresyon, hostilite, dışsal akademik kontrol odağı, benlik saygısı, yaşam amacı, anksiyete, somatizasyon, içsel akademik kontrol odağı ve olumsuz benliktir. Bu dokuz değişken birlikte kız öğrencilerde okula yabancılaşma puanlarındaki değişimin %39'unu açıklamaktadır. Erkek lise öğrencilerinde yordayıcı değişkenlerin standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre okula yabancılaşma üzerindeki görece önem sırası, hostilite, dışsal akademik kontrol odağı, depresyon, yaşam amacı, anksiyete, olumsuz benlik, somatizasyon, benlik saygısı ve içsel akademik kontrol odağıdır. Bu dokuz değişken birlikte erkek öğrencilerde okula yabancılaşma puanlarındaki değişimin %20'ini açıklamaktadır.

Kız ve erkek lise öğrencilerinde okula yabancılaşmayı yordayan en önemli faktörün psikolojik belirtilerin alt faktörleri olduğu görülmektedir. Emiroğlu, Murat ve Bindak (2011) buna paralel olarak lise öğrencileriyle yaptıkları çalışmada kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla depresif duygular yaşadığı sonucuna ulaşmıştır. Erkek ve kız öğrencilerinde okula yabancılaşmayı yordamada hostilite her iki cinsiyet için de başlarda gelmektedir. Araştırmayı destekleyici nitelikte Karataş (2008) lise öğrencileriyle yaptığı çalışmada cinsiyet açısından öfke ve öfkenin alt boyutlarının puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Yani öfke ve düşmanlık duyguları her iki cinsiyet için de benzer oranda yaşamı etkilemektedir. Bal, Çakmak ve Uğuz (2013) ise anksiyeteyi cinsiyete göre ele aldıkları çalışmalarında, kadınlarda erkeklere oranla daha sık görüldüğü ve her iki cinsiyete göre farklı semptomlarla kendini gösterdiğini belirtmişlerdir. Gülgez ve Kısaç (2014) erkek lise öğrencilerinin olumsuz risk alma davranışlarının kız öğrencilere oranla belirgin şekilde daha fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır. Buna ek olarak anksiyete,

düşmanlık, somatizasyon ve olumsuz benlik düzeyi yüksek olan öğrencilerin daha sık olumsuz risk alma davranışında buldukları da görülmüştür. Olumsuz risk alma davranışları olarak sigara içme, içki içme, uyuşturucu madde kullanma ve kesici-delici alet kullanma görülmektedir. Literatür incelendiğinde (Akkuş ve arkadaşları, 2017; Beşirli, 2011; Ağaoğlu ve Arkadaşları, 2004; Gökgöz ve Koçoğlu, 2007; Genç ve Aksu, 2010; Satan, 2013) olumsuz risk alma davranışları okul terki, devamsızlık ve okula yönelik olumsuz duygular ile ilişkili olduğu görülmektedir.

Her iki cinsiyete göre lise öğrencilerinde okula yabancılaşmayı yordayan ikinci önemli faktörün akademik kontrol odağı olduğu görülmektedir. Okula yabancılaşmayı her iki cinsiyet için de dışsal akademik kontrol odağı, içsel akademik kontrol odağından daha fazla yordamaktadır. Ancak erkeklerde dışsal akademik kontrol odağı kızlara göre daha önde gelmektedir. Literatürde kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla akademik olarak daha başarılı oldukları görülmektedir (Bahar, 2006 ; Gürsakal, 2012; Ceran, Yıldız ve Özdemir, 2015). Parlak (2015) tıp fakültesi öğrencileriyle gerçekleştirdiği çalışmada öğrencilerin dışsal akademik kontrol odağı ve içsel akademik kontrol odağı puanlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Yine benzer şekilde Yeşilyaprak (1988) cinsiyete göre genel kontrol odağında herhangi anlamlı bir değişim gözlemlememiştir. Diğer çalışmalarda da dışsal akademik kontrol odağı puanlarına göre cinsiyetlere göre farklılaşmaya rastlanmamıştır (Yaşar, 2008; Aksoy, 1992). Bu çalışmalardan farklı olarak Dinçyürek ve diğerleri (2009) kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha fazla dış kontrol odaklı olduğu sonucuna varmıştır. Tüm çalışmalardan çıkan genel sonuç ise araştırma bulgularına paralel olarak akademik kontrol odağı kavramının cinsiyet değişkeni ile farklılaşmamasıdır.

Kız ve erkek lise öğrencilerinde okula yabancılaşmayı yordayan üçüncü önemli faktör benlik saygısıdır. Özkan (1994) benlik saygısının kız öğrencilerde erkeklere göre daha yüksek olduğunu söylemiştir. Benzer biçimde Erpalabıyık (2018) kadınların benlik saygısının erkeklere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçtan farklı sonuçlara ulaşan araştırmalar da mevcuttur. Esen (2014) üniversite düzeyindeki öğrencilerle gerçekleştirdiği çalışmada erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre anlamlı düzeyde benlik saygılarının yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Özdayı (2019) ise benlik saygısının alt boyutu kendine yetmede erkeklerin kendine yetme düzeylerinin kadınlara göre daha fazla olduğunu söylemiştir. Bunun yanında benlik değeri,

özgüven, depresif duygulanım, başarı ve üretkenlik alt boyutlarında ise cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Literatürde her iki cinsiyet arasında benlik saygısına göre anlamlı fark olmadığını belirten çalışmalara da rastlanmaktadır. O'malley ve Backman'in (1979) ve Kan (2018) yaptıkları çalışmalarda cinsiyet değişkenine göre benlik saygısı düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulgulara rastlanmamıştır. Bu çalışmalara bakıldığında cinsiyete göre elde edilebilecek tüm sonuçlara rastlamak mümkündür. Araştırma bulgularında benzer biçimde her iki cinsiyet için de benlik saygısının okula yabancılaşmayı önemli düzeyde yordadığı göz önünde bulundurulduğunda literatür ile uyumlu sonuçlara ulaşıldığı söylenebilir.

Her iki cinsiyete göre ayrı ayrı lise öğrencilerinde okula yabancılaşmayı yordayan dördüncü ve son önemli faktör yaşam amacıdır. Aydın (2011) üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği çalışmada öğrencilerin cinsiyete göre yaşam amaçlarında herhangi bir farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Ancak yaşam amacının alt boyutlarında farklılaşmalar bulunmaktadır. Kişisel gelişim, sosyal sorumluluk ve bireysel farkındalık alt boyutlarında kadınlar erkeklere göre anlamlı düzeyde daha yüksek puanlar almışlardır. Erkeklerin ise maddi kazanç alt boyutuna göre kadınlardan daha fazla maddiyata önem verdiği sonucu ortaya çıkmıştır. Bunun yanında fiziksel görünüm alt boyutunda cinsiyete göre herhangi bir farklılaşma söz konusu değildir. Yani erkekler daha çok maddi konulara yönelirken kadınların manevi ve duygusal değerleri ön plana çıkmıştır. Demirhan (2018) yaşam amacının alt boyutlarından alınan puanların cinsiyetlere göre farklılaştığı sonucunda ulaşmıştır. Kadınlar fiziksel sağlık, maddi başarı ve imaj alt boyutlarında erkeklere göre anlamlı düzeyde daha yüksek puanlar almışlardır. Yani kadınlar fiziksel sağlıklarına, maddiyata ve görünüme erkeklere göre daha fazla önem vermektedirler. İlhan (2009) üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmada kızların içsel amaçlarının tamamının, dışsal amaçlardan ise çekici olmanın erkeklere göre daha önemli gördüklerini belirtmiştir. Ryan ve arkadaşları (1999) gerçekleştirdikleri çalışmada Amerikan ve Rus kültürüne göre yaşam amaçlarını ayrı ayrı ele almışlardır. Amerikan kültüründe kızların erkeklere göre daha fazla içsel amaçlar belirledikleri görülürken Rus kültüründe tam tersi şekilde kızlar erkeklere göre daha fazla dışsal amaç belirlemektedir. Tüm bu çalışmalar incelendiğinde genel yaşam amacı puanlarında cinsiyetlere göre farklılaşma görülmemektedir. Farklılık alt boyutlarda dikkat çekici düzeyde ortaya çıkmaktadır. Yani genel yaşam amacı faktörü her iki cinsiyet için de benzer sonuçlar vermektedir.

Araştırma bulgularında benzer biçimde her iki cinsiyet için de yaşam amacının okula yabancılaşmayı önemli düzeyde yordadığı göz önünde bulundurulduğunda literatür ile uyumlu sonuçlara ulaşıldığı söylenebilir.

5.1.4. Lise Öğrencilerinin Okula Yabancılaşma Düzeylerinin Okul Türü, Cinsiyet, Sınıf Düzeyi, Herhangi Bir İşte Çalışma Durumu, Ailenin Aylık Geliri, Aile İçindeki Psikolojik Şiddet, Not Ortalaması ve Devamsızlık Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulguların Tartışma ve Yorumu:

Bu araştırma sorusu kapsamında elde edilen ilk bulguya göre lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanları okul türüne göre anlamlı farklılık göstermektedir. Kır ve arkadaşları (2014) tarafından yapılan çalışmada araştırma bulgularına paralel olarak dokuzuncu sınıf Anadolu lisesi öğrencilerinin dokuzuncu sınıf genel lise öğrencilerinden anlamlı düzeyde farklılaşarak okula yabancılaşma yaşadıkları ortaya konmuştur. Yani Anadolu lisesi öğrencileri genel lise öğrencilerinden daha fazla okula yabancılaşmaktadır. Ereş'in (2015) lise öğrencileri ile devamsızlık yapma ve okula gelmek istememeyi nedensellik çerçevesinde ele aldığı çalışmada okul türüne göre devamsızlık nedenleri farklılaşmalar göstermiştir. Meslek lisesi öğrencileri okuldan kaçma nedenleri olarak öğretmenlerin ve okul yönetiminin olumsuz tutumları, derslerin sıkıcı olması ve arkadaşları ile birlikte hareket etmeyi göstermişlerdir. Genel lise öğrencileri ise okuldan kaçma nedenleri olarak en önemli faktörün okul yönetimi olduğunu ve bunun yanında öğretmen ve arkadaş faktörlerinin de etkili olduğunu belirtmişlerdir. Yani okul türüne göre okula yabancılaşma düzeyleri ile birlikte okula yabancılaşmaya neden olan faktörlerin etkisi de farklılaşmaktadır.

İkinci bulguya göre lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Araştırma bulgularına paralel olarak Çelik (2005) lise öğrencileriyle yaptığı çalışmada öğrencilerin okula yabancılaşmasında cinsiyetlere göre herhangi bir fark olmadığını belirtmiştir. Benzer biçimde Çeçen (2006) de lise öğrencileriyle yaptığı çalışmada cinsiyet faktörünün okula yabancılaşma üzerinde farklılaştırıcı etkisi olmadığı sonucunu bulmuştur. Rovai ve Wighting (2005) üniversite düzeyindeki öğrencilerle yaptıkları çalışmada öğrencilerin okula yabancılaşmasında

cinsiyetin önemli bir faktör olmadığını belirtmişlerdir. Vangözü (2018) de aynı şekilde ergenlik dönemindeki öğrencilerde okula yabancılaşma ile cinsiyet arasında anlamlı farklılık bulamamıştır. Araştırma bulgularının aksine okula yabancılaşmanın cinsiyete göre farklılaştığı sonucuna ulaşan çalışmalar da bulunmaktadır. Şimşek ve Aktemir (2015) tarafından üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmada cinsiyet faktörü öğrencilerin okula yabancılaşma duygusu hissetmelerinde önemli bir faktör olarak görülmüştür. Şimşek ve Katıtaş'ın (2014) ortaokul öğrencileri ile yürüttükleri araştırmada cinsiyet ile okula yabancılaşma düzeyleri anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Pala (2016) lise öğrencileriyle yaptığı araştırmada kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha az okula yabancılaşma yaşadıkları sonucuna ulaşmışlardır. Bu araştırmanın sonucuna göre ise okula yabancılaşmada cinsiyetin belirleyici olmadığına ulaşılmış olup diğer araştırmalarda cinsiyet faktörüyle ilgili farklı sonuçların elde edilebileceği söylenebilir.

Araştırma sorusu kapsamında elde edilen üçüncü bulguya göre lise öğrencilerinin okula yabancılaşması sınıf düzeyine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Ortalama puanlara bakıldığında 9. Sınıftan 12. Sınıfa gidildikçe okula yabancılaşma puanları artış göstermektedir. Sınıf düzeyleri arasında anlamlılığa bakıldığında 12. sınıf öğrencilerinin okula yabancılaşma düzeyi 9. ve 10. sınıf öğrencilerinden anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Vangözü (2018) lise öğrencileriyle yaptığı çalışmada öğrencilerin okula yabancılaşmalarının sınıf düzeyine göre farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır. Bellici (2015) ortaokul öğrencileriyle yaptığı çalışmada öğrencilerin yaşı ve sınıfının ilerledikçe okula olan bağılıklarının azaldığı sonucuna ulaşmıştır. Araştırma bulgularıyla benzer biçimde Sarı (2013) sınıf düzeyi yükseldikçe öğrencilerin okula olan aidiyetlerinde azalma görüldüğünü belirtmiştir. Gündüz ve Özyürek (2018) lise öğrencilerinin sınıf düzeyi arttıkça okula karşı olan ilgilerinin azaldığı ve okul tükenmişlik düzeyinin arttığı sonuçlarına ulaşmıştır. Polat (2018) okula yabancılaşma düzeyinin sınıf düzeyi ile birlikte artış gösterdiğini belirtmiştir. Bunun nedeni olarak ise üst öğretim kurumuna geçişte uygulanan sınavların yaklaşmış olması ve gelecek kaygısının öğrencileri olumsuz etkilemesi gösterilebilir (Karataş, 2008).

Dördüncü bulguya göre lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanları, herhangi bir işte çalışma durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Okul dışında herhangi bir işte çalışan lise öğrencilerinin daha fazla okula yabancılaşma yaşadıkları görülmüştür. Araştırma bulgularını destekleyici nitelikte Şimşek ve Katıtaş (2014) ortaokul

öğrencileriyle yaptıkları çalışmada okul dışında işte çalışan öğrencilerin çalışmayanlara göre hem genel yabancılaşma hem de yabancılaşmanın alt boyutlarında daha yüksek düzeyde okula yabancılaşma yaşadıkları bulunmuştur. Benzer biçimde Katıtaş (2012) ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinde herhangi bir işte çalışmanın okula yabancılaşmayı etkileyen önemli bir faktör olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yiğit (2010) yaptığı çalışmada okula yabancılaşma düzeyinin okul dışında herhangi bir işte çalışan öğrencilerde daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Ailelerinin ihtiyacını karşılamak ya da destek olmak amacıyla herhangi bir işte çalışan öğrencilerin okuldan daha fazla uzaklaşarak yabancılaşma yaşadığı araştırma sonuçlarında belirlenmiştir. Buna neden olarak ise okul ile ilgili olan ders çalışma, ödev yapma, sınavlara hazırlanma gibi eğitim öğretim faaliyetleri yerine işe gitmek zorunda kalan çocuklar için okul sorumluluklarının ağır gelmesi gösterilebilir.

Araştırma sorusu kapsamında elde edilen beşinci bulguya göre lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanları ailelerinin aylık gelirlerine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Bulgulara göre ailenin aylık geliri arttıkça okula yabancılaşma puanlarında da artış olduğuna ulaşılmıştır. Sanberk (2003) lise öğrencileriyle yaptığı çalışmada ailesi alt sosyoekonomik düzeyde olan öğrencilerin orta ve üst sosyoekonomik düzeyde olan öğrencilere göre daha az okula yabancılaştığını bulmuştur. Mackey (1974) ve Seidal (1991) de yaptıkları araştırmalarda benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Ancak araştırma bulguları dışında farklı bulgulara ulaşan çalışmalar da mevcuttur. Şimşek ve Katıtaş (2014) ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin ailelerinin aylık gelir düzeyine göre fakir olarak kategorileştirdikleri ailelerin çocuklarının orta halli olarak kategorileştirdikleri öğrencilere göre daha fazla okula yabancılaştıkları sonucuna ulaşmıştır. Bellici (2015) ise ortaokul öğrencileriyle gerçekleştirdiği çalışmada aile ekonomik düzeyi iyi olan öğrencilerin okula bağlanma düzeylerinin aile ekonomik düzeyi kötü olan öğrencilerden yüksek olduğunu belirtmiştir. Bayhan (1997) üniversite öğrencileriyle yaptığı araştırmada ailesi alt sosyoekonomik düzeyde olan öğrencilerin ailesi üst sosyoekonomik düzeyde olan öğrencilere göre okula daha fazla yabancılaştıklarına ulaşmıştır.

Araştırma sorusu kapsamında elde edilen altıncı bulguya göre lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanları aile içinde psikolojik şiddet görme durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Araştırma bulgularıyla paralel olarak Gündüz ve Özyürek (2018) lise öğrencileriyle yaptıkları çalışmada öğrencilerin anne baba tutumlarına göre

okul tükenmişliklerinin farklılaştığı sonucuna ulaşmışlardır. Aileleri demokratik olarak algılayan öğrencilerin okula karşı tutumları daha olumlu olurken otoriter ve koruyucu algılayan öğrencilerin okula karşı tutumu daha olumsuz olup okul tükenmişlik düzeyi artmaktadır. Özyürek ve Özkan (2015) ortaöğretim öğrencileri ile yaptıkları çalışmada ise ebeveynlerini izin verici, ihmalkar ve otoriter algılayan ergenlerin, ebeveynlerini demokratik ve izin verici algılayanlara göre okula yönelik öfkelerinin daha aşırı düzeyde olduğu ve sosyal olarak kabul edilebilir düzeyin üzerinde tepkiler verdiği sonucuna ulaşmıştır. Şimşek ve Katıtaş (2014) ailesinde baskı görme düzeyi artan öğrencilerin okula yabancılaşmalarında da artış olduğunu ortaya koymuştur. Araştırma bulgusu ve diğer çalışmalar okula yabancılaşmada aile içindeki iletişim ve algılanan psikolojik şiddetin etkili olduğu ortaya koymuştur. Ergenlik dönemindeki bireylere, dönemin gelişim özellikleri bilinerek ve ihtiyaç duyduğu desteğin sağlanarak yaklaşılması okul ortamında uyumlu davranışlar göstermesi için önemlidir. Bu desteğin de en yakından yani aileden başlaması gereklidir.

Yedinci bulguya göre ise lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanları not ortalamalarına göre anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır. Yorğun (2014) lise öğrencileriyle gerçekleştirdiği çalışmada öğrencilerin okul terkinde en önemli iki etkenin akran etkisi ve akademik başarısızlık olduğunu belirtmiştir. Şimşek ve Katıtaş (2014) yakın arkadaşlarının ders başarısı düşük olan öğrencilerin, ders başarısı orta ve iyi olan öğrencilere göre daha fazla okula yabancılaştığına ulaşmıştır. Katıtaş (2012) ilköğretim ikinci kademe öğrencileriyle yürüttüğü çalışmada akademik başarısı düşük olan öğrencilerin daha fazla okula yabancılaşma yaşadıkları ve okulu bırakma eğiliminde olduklarını vurgulamıştır. Bellici (2015) ise akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin okula bağlılıkları yüksek olurken akademik başarısı düşük olan öğrencilerin okula bağlılıklarının düşük olduğunu vurgulamıştır. Benzer şekilde Erdoğan (2018) başarılı ve sosyal kültürel faaliyetlere katılan öğrencilerin okula bağlılığının daha yüksek olduğunu ifade etmiştir. Polat, Dilekmen ve Yasul (2015) üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmada akademik öz yeterlilik algıları yüksek olan öğrencilerin, akademik öz yeterlilik algıları düşük olanlardan daha az düzeyde okula yabancılaşma yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır.

Araştırma sorusu kapsamında elde edilen sekizinci ve son bulguya göre lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanları yapılan devamsızlıklara göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Devamsızlık sayısı arttıkça okula yabancılaşma puanlarında da artış

olduğuna ulaşılmıştır. Buradan yola çıkararak devamsızlık ve okula yabancılaşma arasında nedensellik ilişkisi olduğu söylenebilir. İlgili literatür incelendiğinde bu sonucu destekleyen çalışmalara ulaşmak mümkündür. Hoşgörür ve Polat (2015) ortaokul öğrencilerinde devamsızlığın kişisel nedenleri olarak dersleri sevmeme, okulda çok fazla canlarının sıkılması ve zorlanma gibi faktörlerin ön plana çıktığına işaret etmiştir. Ataş Akdemir (2019) ise üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmada okul yaşamından memnun olan ve okulda mutlu olan öğrencilerin daha az devamsızlık yapma eğilimi gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Benzer biçimde Öztekin (2013) lise öğrencilerinde devamsızlığın bir nedeni olarak okula yönelik olumsuz duyguları göstermiştir. şanlı, Altun ve Tan (2015) okula devamsızlık yapan öğrencilerin devamsızlık sebeplerini kendi görüşlerine göre ele aldıkları çalışmada okulu daha eğlenceli bulan, okulun sıkıcı olmadığını düşüneni ve okulda baskının olmadığı yönünde izlenimi olan öğrencilerin daha az devamsızlık yapma eğiliminde olduklarını belirtmiştir.

5.2. Sonuç

5.2.1. Birinci Araştırma Sorusuna Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

Bu başlıkta araştırmanın birinci alt problemi olan “Lise öğrencilerinde okula yabancılaşma ile benlik saygısı, yaşam amacı, akademik kontrol odağı ve genel psikolojik sağlık arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?” sorusuna yönelik elde edilen sonuçlara yer verilmiştir.

Okula yabancılaşma ile yaşam amacı, dışsal akademik kontrol odağı, anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite ile pozitif yönde; benlik saygısı ve içsel akademik kontrol odağı arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Okula yabancılaşma ile en yüksek düzeyde ilişki depresyon ve hostilite arasındadır. İkinci sırada ise dışsal akademik kontrol odağı, anksiyete ve olumsuz benlik gelmektedir. Somatizasyon ise üçüncü en yüksek ilişkiye sahip değişkendir. Dördüncü sırada benlik saygısı ve beşinci sırada da içsel akademik kontrol odağı yer almaktadır. Sonuç olarak okula yabancılaşma ile tüm bağımsız değişkenler arasında anlamlı ilişkilerin bulunduğuna ulaşılmıştır.

5.2.2. İkinci Araştırma Sorusuna Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

Bu başlıkta araştırmanın ikinci alt problemi olan “Lise öğrencilerinde benlik saygısı, yaşam amacı, akademik kontrol odağı ve genel psikolojik sağlık okula yabancılaşmayı yordamakta mıdır?” sorusuna yönelik elde edilen sonuçlara yer verilmiştir.

Benlik saygısı, yaşam amacı, akademik kontrol odağı alt ölçekleri ve genel psikolojik sağlık alt ölçekleri ile okula yabancılaşma arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır. Okula yabancılaşma ile benlik saygısı, yaşam amacı, dışsal akademik kontrol odağı, içsel akademik kontrol odağı, anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite arasında yordayıcı bir ilişki mevcuttur. Bu ilişki okula yabancılaşmanın %29’unu açıklamaktadır. Dokuz değişkenin okula yabancılaşma üzerindeki göreceli önem sırası ise; depresyon, hostilite, dışsal akademik kontrol odağı, yaşam amacı, anksiyete, olumsuz benlik, somatizasyon, benlik saygısı ve içsel akademik kontrol odağıdır.

5.2.3. Üçüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

Bu başlıkta araştırmanın üçüncü alt problemi olan “Lise öğrencilerinde benlik saygısı, yaşama amacı, akademik kontrol odağı ve genel psikolojik sağlık okula yabancılaşmanın alt boyutlarını yordamakta mıdır?” sorusuna yönelik elde edilen sonuçlara yer verilmiştir.

Benlik saygısı, yaşam amacı, akademik kontrol odağı alt ölçekleri ve genel psikolojik sağlık alt ölçekleri ile okula yabancılaşmanın alt boyutlarından güçsüzlük arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır. Güçsüzlük ile benlik saygısı, yaşam amacı, dışsal akademik kontrol odağı, içsel akademik kontrol odağı, anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite arasında yordayıcı bir ilişki mevcuttur. Bu ilişki güçsüzlüğün %25’ini açıklamaktadır. Dokuz değişkenin güçsüzlük üzerindeki göreceli önem sırası ise; depresyon, dışsal akademi kontrol odağı, hostilite, olumsuz benlik, yaşam amacı, içsel akademik kontrol odağı, somatizasyon, anksiyete ve benlik saygısıdır.

Benlik saygısı, yaşam amacı, akademik kontrol odağı alt ölçekleri ve genel psikolojik sağlık alt ölçekleri ile okula yabancılaşmanın alt boyutlarından anlamsızlık arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır. Anlamsızlık ile benlik saygısı, yaşam amacı, dışsal akademik kontrol odağı, içsel akademik kontrol odağı, anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite arasında yordayıcı bir ilişki mevcuttur. Bu ilişki anlamsızlığın %14'ünü açıklamaktadır. Dokuz değişkenin anlamsızlık üzerindeki görece önem sırası ise; hostilite, depresyon, dışsal akademik kontrol odağı, somatizasyon, anksiyete, yaşam amacı, benlik saygısı, olumsuz benlik ve içsel akademik kontrol odağıdır.

Benlik saygısı, yaşam amacı, akademik kontrol odağı alt ölçekleri ve genel psikolojik sağlık alt ölçekleri ile okula yabancılaşmanın alt boyutlarından kuralsızlık arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır. Kuralsızlık ile benlik saygısı, yaşam amacı, dışsal akademik kontrol odağı, içsel akademik kontrol odağı, anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite arasında yordayıcı bir ilişki mevcuttur. Bu ilişki kuralsızlığın %20'sini açıklamaktadır. Dokuz değişkenin kuralsızlık üzerindeki görece önem sırası ise; hostilite, depresyon, dışsal akademik kontrol odağı, yaşam amacı benlik saygısı, anksiyete, olumsuz benlik, içsel akademik kontrol odağı ve somatizasyondur.

Benlik saygısı, yaşam amacı, akademik kontrol odağı alt ölçekleri ve genel psikolojik sağlık alt ölçekleri ile okula yabancılaşmanın alt boyutlarından sosyal uzaklık arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır. Sosyal uzaklık ile benlik saygısı, yaşam amacı, dışsal akademik kontrol odağı, içsel akademik kontrol odağı, anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite arasında yordayıcı bir ilişki mevcuttur. Bu ilişki sosyal uzaklığın %8'ini açıklamaktadır. Dokuz değişkenin kuralsızlık üzerindeki görece önem sırası ise; depresyon, hostilite, dışsal akademik kontrol odağı, yaşam amacı, anksiyete, içsel akademik kontrol odağı, benlik saygısı, somatizasyon ve olumsuz benliktir.

5.2.4. Dördüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

Bu başlıkta araştırmanın dördüncü alt problemi olan “Kız ve erkek lise öğrencilerinde

benlik saygısı, yaşam amacı, akademik kontrol odağı ve genel psikolojik sağlık okula yabancılaşmayı yordamakta mıdır?” sorusuna yönelik elde edilen sonuçlara yer verilmiştir.

Kız öğrencilerde benlik saygısı, yaşam amacı, akademik kontrol odağı alt ölçekleri ve genel psikolojik sağlık alt ölçekleri ile okula yabancılaşma arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır. Okula yabancılaşma ile benlik saygısı, yaşam amacı, dışsal akademik kontrol odağı, içsel akademik kontrol odağı, anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite arasında yordayıcı bir ilişki mevcuttur. Bu ilişki okula yabancılaşmanın %39’unu açıklamaktadır. Dokuz değişkenin okula yabancılaşma üzerindeki göreceli önem sırası ise; depresyon, hostilite, dışsal akademik kontrol odağı, benlik saygısı, yaşam amacı, anksiyete, somatizasyon, içsel akademik kontrol odağı ve olumsuz benliktir.

Erkek öğrencilerde benlik saygısı, yaşam amacı, akademik kontrol odağı alt ölçekleri ve genel psikolojik sağlık alt ölçekleri ile okula yabancılaşma arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır. Okula yabancılaşma ile benlik saygısı, yaşam amacı, dışsal akademik kontrol odağı, içsel akademik kontrol odağı, anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite arasında yordayıcı bir ilişki mevcuttur. Bu ilişki okula yabancılaşmanın %25’ini açıklamaktadır. Dokuz değişkenin okula yabancılaşma üzerindeki göreceli önem sırası ise; hostilite, dışsal akademik kontrol odağı, depresyon, yaşam amacı, anksiyete, olumsuz benlik, somatizasyon, benlik saygısı ve içsel akademik kontrol odağıdır.

5.2.5. Beşinci Araştırma Sorusuna Yönelik Sonuçlar

Bu başlıkta araştırmanın beşinci alt problemi olan “Lise öğrencilerinin okula yabancılaşma düzeyleri okul türüne, cinsiyete, sınıf düzeyine, herhangi bir işte çalışıyor olma durumuna, ailenin aylık gelirin, ailedeki psikolojik şiddet, not ortalaması ve devamsızlık durumuna göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yönelik elde edilen sonuçlara yer verilmiştir.

Bu araştırma sorusuna yönelik elde edilen ilk bulguya göre, lise öğrencilerinde okula yabancılaşma puanları okul türüne göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır. Bu sonuca göre Fen Lisesi Öğrencilerinin okula yabancılaşma puanlarının ortalamalarının İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir.

İkinci bulguya göre, lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanlarının cinsiyetlere göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığına ulaşılmıştır.

Araştırma sorusu kapsamında elde edilen üçüncü bulguya göre, lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanları sınıf düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. 12. sınıf öğrencilerinin okula yabancılaşma puanlarının ortalamalarının 9. ve 10. sınıf öğrencilerinin puanlarının ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Bunun yanında 9. sınıf öğrencilerinin okula yabancılaşma puanlarının ortalamaları 10., 11. ve 12. sınıf öğrencilerinin puanlarının ortalamalarından anlamlı düzeyde düşük olduğu görülmektedir. Yani sınıf düzeyi yükseldikçe okula yabancılaşma puanlarında artışın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Dördüncü bulguya göre, lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanları herhangi bir işte çalışma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. İşte çalışan öğrencilerin çalışmayan öğrencilere göre okula yabancılaşma puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yani işte çalışan öğrencilerde daha fazla okula yabancılaşma ortaya çıkmaktadır.

Araştırma sorusu kapsamında elde edilen beşinci bulguya göre, lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanları ailenin aylık gelirin'e göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Ailesinin aylık geliri 5000+ olan lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanlarının ortalamalarının ailesinin aylık geliri 0-1500, 1500-3000 ve 3000-5000 olan lise öğrencilerinin ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Altıncı bulguya göre, lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanları aile içinde psikolojik şiddet görme durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Aile içinde psikoloji şiddet gördüğünü ifade eden lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanlarının ortalamasının, aile içinde psikolojik şiddet görmediğini ifade eden lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanlarının ortalamasından yüksek olduğu sonucuna

ulaşmıştır. Diğer bir ifadeyle aile içinde şiddet görme öğrencilerin okula yabancılaşmasını artırmaktadır.

Araştırma sorusu kapsamında elde edilen yedinci bulguya göre, lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanları not ortalamalarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Sekizinci bulguya göre, lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanları devamsızlık durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Devamsızlığı 10+ olan lise öğrencilerinin okula yabancılaşma puanlarının ortalamalarının devamsızlığı 0-5 ve 5-10 olan lise öğrencilerinin ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle devamsızlığı fazla olan öğrencilerde okula yabancılaşma puanları daha yüksektir.

5.3. Öneriler

Bu araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak aşağıda uygulamacılara ve araştırmacılara yönelik önerilere yer verilmiştir.

5.3.1. Uygulamacılara İlişkin Öneriler

1. Okula yabancılaşma düzeyi yüksek olduğu düşünülen, yabancılaşma belirtileri gösteren öğrenciler ile deneysel bir çalışma yapıp, uygulanan eğitim programının öğrencilerde yabancılaşma belirtilerini ne düzeyde azalttığı incelenebilir.
2. Okula yabancılaşmanın önüne geçmek için okul idaresi ve öğretmenlerin işbirliği ile öğrencilerin kendilerini oldukları gibi gösterebilecekleri, sosyalleşebilecekleri, eğlenceli vakte sahip olabilecekleri okul içerisinde ve okul dışarısında faaliyetler düzenlenerek öğrencilerin okula bağlılıkları artırılabilir.
3. Okul psikolojik danışmanları, öğrencilerin devamsızlığını önleyici faaliyetler kapsamında yabancılaşmaya neden olacak risk unsurlarını da göz önünde bulundurarak planlama yapabilir.
4. Okula yabancılaşma yaşayan öğrencilere psikolojik destek sağlayarak tekrar okula uyum sağlaması ve okula olan bağlılığının artması sağlanabilir.

5. Araştırma sonucunda ulaşılan ailede psikolojik şiddet görme, herhangi bir işte çalışma gibi nedenlerin öğrencilerde okula yabancılaşmaya neden olacağı bilinerek okul idaresi, öğretmenler ve okul psikolojik danışmanları tarafından durum tespiti yapıp gerekli önlemlerin alınması istenmeyen sonuçların önüne geçmeye neden olabilir.
6. Okullarda düzenli olarak geçerliği ve güvenilirliği yüksek olan ve okula yabancılaşma düzeyini ölçen ölçekler uygulanabilir. Böylelikle tüm okulda daha tam ve sağlıklı biçimde yabancılaşma yaşayan öğrenciler tespit edilip gerekli önlemler alınabilir.

5.3.2. Araştırmacılara İlişkin Öneriler

1. Okula yabancılaşmada sadece öğrenci dışı faktörler yerine öğrenciyi etkileyen psikolojik faktörleri ele alan nedensel bir çalışma gerçekleştirilebilir. Öğrencilerin okula yabancılaşmasını yordayan en önemli değişkenin depresyon olduğu ortaya konmuştur. Ancak öğrenciler okula yabancılaşma yaşadıkları için mi depresif belirtiler göstermektedir yoksa depresyonda oldukları için mi okula yabancılaşmaktadırlar? Bu durumun açıklığa kavuşturulması nedensel bir çalışma ile gerçekleştirilebilir.
2. Araştırma sadece lise düzeyinde yapıldığından, benzer araştırmaların diğer eğitim kademelerinde (ilkokul, ortaokul, üniversite) yapılması ile daha genel geçer sonuçlara ulaşılabilir.
3. Araştırmanın Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yapılması sebebiyle, öğrenci psikolojik özelliklerinin öğrencilerin okula yabancılaşmasına etkisini konu alan yeni çalışmaların diğer coğrafi bölgelerde yapılması ile ulusal anlamda daha genel geçer sonuçlara ulaşılabilir.

KAYNAKÇA

- Ağaoğlu, Y., Tunç, A., Eker, H., ve Albay, F. (2010). Niğde Üniversitesi öğrencilerinin sigara ve alkol alışkanlıklarının incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6(4), 8-15.
- Akın, A. (2007). Akademik kontrol odağı ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(3), 9-17.
- Akkuş, D., Karaca, A., Şener, D., ve Ankaralı, H. (2016). The prevalence of tobacco and alcohol Use in high school students and the affecting factors. *Anatolian Clinic the Journal of Medical Sciences*, 22 (1), 36-45.
- Aksoy, A.C. (1992). *Lise son sınıf öğrencilerinin öz Saygı ve denetim odağını etkileyen bazı değişkenlerin incelenmesi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Altay, F., ve Özdemir, Z. (2006). *Ankara İli merkez ilçelerinde ilköğretim birinci kademesinde öğrenim gören 4.ve 5. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının karşılaştırılması*, 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresinde sunulmuştur, Muğla.
- Altınoy, F., ve Karakaya Özyer, K. (2018). Liseli ergenlerde okula aidiyet duygusu: Umutsuzluk ve yalnızlık ile ilişkileri, *İlköğretim Online*, 17(3), 1305-1315.
- Anderson, B. D. (1973). School bureaucratization and alienation from high school. *Sociology of Education*, 46(3), 315-334.
- Ataş Akdemir, Ö. (2019). Öğretmen adaylarının okul yaşam kalitesine ilişkin algıları ile devamsızlığa yönelik tutumları arasındaki ilişki. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(1), 393-406.
- Ataş, Ö., ve Ayık, A. (2013). *Öğretmen adaylarında okula yabancılaşma*, 5. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresinde sunulmuştur, Çanakkale.

- Atik, S. (2016). *Akademik başarının yordayıcıları olarak öğretmene güven, okula karşı tutum, okula yabancılaşma ve okul tükenmişliği*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Malatya.
- Atli, A., Keldal, G., ve Sonar, O. (2015). Üniversite öğrencilerinin yabancılaşma ile yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişki/The relationship between the levels of university students' alienation and loneliness. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (29), 149-160.
- Avacı, M. (2012). Eğitimde temel bir sorun: yabancılaşma. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16 (3), 23-40.
- Avacı, R. ve Çelikkaleli, Ö. (2016). Peer victimization, trait anger and alienation as predictors of violence tendency in adolescents. *Journal of Educational Sciences Research* 6 (2), 151-167.
- Aydiner, B. (2011). *Üniversite öğrencilerinin yaşam amaçlarının alt boyutlarının genel öz-yeterlik yaşam doyumunu ve çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Sakarya.
- Aydoğan, Ü. (2012). Hipertansiyon hastalarında anksiyete bozukluğu. *Konuralp Medical Journal*, 4 (2), 1-5.
- Bahar, H. (2006). KPSS puanlarının akademik başarı ve cinsiyet açısından değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 31(140), 68-74.
- Bal, U., Çakmak, S. ve Uğuz, Ş. (2013). Anksiyete bozukluklarında cinsiyete göre semptom farklılıkları. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 22 (4), 441-459.
- Bartel, N. (1971). Locus of control and achievement in middle and lower class children. *Child development*, 42, 1099-1107.

- Bayhan, V. (1997). *Üniversite gençliğinde anomi ve yabancılaşma*, 1. Baskı, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Bellici, N. (2015). Ortaokul öğrencilerinde okula bağlanmanın çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 48-65.
- Beşirli, Y. (2011). Gençlerin alkol tüketim davranışları ve bu davranışlarını etkileyen faktörlerin sosyolojik analizi. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, 35, 85-118.
- Brawn, M. R., Higgins, K., Pierce, T., Hong, E., & Thoma, C. (2003). Secondary students' perceptions of school life with regard to alienation. The effects of disability, gender and race. *Learning Disability Quarterly*, 26, 227-238.
- Bronfenbrenner, U. (1986). Alienation and the four worlds of childhood. *The Phi Delta Kappan*, 67(6), 430-436.
- Büyüköztürk, Ş. (2013). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (18. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Case, J.M.(2008). Alienation and engagement:development of an alternative theoretical framework for understanding student learning. *High Educ.* 55, 321–332, DOI 10.1007.
- Ceran, E., Oğuzgıray Yıldız, M., ve Özdemir, İ. (2015). İlkokul 2. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama becerilerinin cinsiyet ve yaşa göre incelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 5 (3), 151-166.
- Clifford, M., & Clearly, J. (1972). Relationship between children's academic performance and achievement accountability. *Child development*, 43, 647-655.
- Coşkun, Y., ve Altay C. (2009). Lise öğrencilerinde yabancılaşma ve benlik algısı ilişkisi, *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 29, 41-56.

Crandall, V. C., Katkovsky, W. & Crandall, V. J. (1965). Children's beliefs in their own control of reinforcements in intellectual-academic achievement situations. *Child Development*, 36, 91-109.

Cüceloğlu D. (2015). *İnsan ve davranışı*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çağlar, Ç. (2012). Öğrenci Yabancılaşma Ölçeği'nin (ÖYÖ) geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37(166), 195-205.

Çeçen, R. (2006). Okula yabancılaşma: Ortaöğretim öğrencilerinin cinsiyet, sosyoekonomik düzey ve öfke ifadeleri açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, (3), 721-726.

Çelik, F. (2005). *Ortaöğretim öğrencilerinin okula yabancılaşma düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Adana.

Çivitçi, N. (2011). Lise öğrencilerinde okul öfkesinin yordayıcıları olarak okula yabancılaşma ve algılanan sosyal destek. *Elementary Education Online*, 10(3), 861-871.

Demirhan, Z. (2018). *Yaşam amaçları belirlemede erken dönem uyumsuz şemaların etkisi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

Derogatis, L.R (1992). *The Brief Symptom Inventory(BSI); Administration, scoring and procedures manual-2*. Clinical Psychometric Research Inc.

Dinçyürek, S., Çağlar, M., Silman, F. (2009). Determination of the locus of control and level of assertiveness of the students studying in the TRNC in terms of different variables. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 1, 12– 22.

Elma, C. (2003). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin işe yabancılaşması*,

(Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

Emiroğlu, M., Murat, M., ve Bindak, R . (2011). Lise son sınıf öğrencilerinin depresyon düzeylerini yordayan sosyo-demografik değişkenlerin belirlenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (38), 262-274.

Erdoğdu, M. (2018). Lise öğrencilerinin okula bağlılık ile genel öz-yeterlilik düzeyleri arasındaki ilişki. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (32), 205-227.

Erden, M., ve Akman, Y. (1995). *Eğitim psikolojisi*, 2. Baskı, Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Ereş, F. (2015). Lise öğrencilerinin okuldan kaçma nedenlerinin değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(3), 321-336. DOI: 10.17152/gefad.04472

Erimez, C., ve Gizir, S. (2014). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında fakültelerine yabancılaşmalarının rolü. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (3), 13-26.

Erjem, Y. (2005). Eğitimde yabancılaşma olgusu ve öğretmen: Lise öğretmenleri üzerine sosyolojik bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 3(4), 395-417

Erkuş, A. (1994). *Psikolojik Terimler Sözlüğü*. Ankara: Doruk Yayınları.

Ercalabıyık, B. (2018). *Üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özellikleri ile benlik saygısı ve özgüven algıları arasındaki ilişkilerin incelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Siirt.

Esen, C. A. (2014). *Spor yapan ve yapmayan üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve atılganlık düzeylerinin incelenmesi* (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Örneği), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Üniversitesi, Sosyal

Bilimler Enstitüsü: Muğla.

Eskin, M. (2000). Ergen ruh sağlığı sorunları ve intihar davranışlarıyla ilişkileri. *XI. Ulusal Psikoloji Kongresi Bildiriler Kitabı*, 3, 228-234.

Fırmıoğulları, S. (2018). Modern çağın hastalığı: yabancılaşma ve ahlaki bütünlük ilişkisi. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 38(38), 103-116.

Finn, J. D. (1989). Withdrawing from school. *Review of Educational Research*, 59, 117-142.

Frankl V. E. (2009). *İnsanın anlam arayışı*. Çev. Selçuk Budak. İstanbul 2009.

Gürel, E., Altınay, L., & Daniele, R. (2010). Tourism students' entrepreneurial intentions. *Annals of Tourism Research*, 37(3), 646-669. doi: 10.1016/j.annals.2009.12.003

Finn, J. D. (1989). Withdrawing from school. *Review of Educational Research*, 59, 117-142.

Ford, C. V. (1986). The somatizing disorders. *Psychosomatics*, 27, 335-337.

Fromm, E. (2006). *Sağlıklı toplum*. (Y. Salman ve . Tanrısever, Çev.). İstanbul: Payel.

Gedik, A. (2014). *Ortaöğretim öğrencilerinde okul yaşam kalitesi bağlamında okula yabancılaşma*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Malatya.

Genç, G., ve Aksu, M. (2010). Genel lise öğrencilerinin zorba kurban davranışlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(2), 0-0.

Gibbs, J. (2004). Preventing the underlying causes of school violence. *Psychological*

Reports, 84(38), 137-174.

Gökgöz, Ş., ve Koçoğlu, G. (2007). Adelosan çağda sigara ve alkol içme davranışı. *Fırat Tıp Dergisi*, 12, 214-218.

Gülgez, Ö., ve Kısaç, İ. (2014). Lise öğrencilerinin olumsuz risk alma davranışlarının yaş, cinsiyet ve psikolojik belirtiler değişkenleri açısından incelenmesi. *Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, (33), 0-0.

Gündüz, Z., ve Özyürek, A. (2018). Lise öğrencilerinin okul tükenmişlik düzeyleri ve anne-baba tutum algıları arasındaki ilişki. *İlköğretim Online*, 17 (1), 384-395. DOI: 10.17051/ilkonline.2018.413786

Gürsakal, S. (2012). PISA 2009 öğrenci başarı düzeylerini etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(1), 441-452.

Hadjar, A., Backes, S., Grecu, A. B. ve Scharf J. (2016). Conference: Leading Education: The Distinct Contributions of Educational Research and Researchers. *School Alienation and Values of Education: Two concepts for the study of risk groups in Luxembourg and Switzerland*. ECER.

Harlow, L., Newcomb D., ve Bentler M. (1986). Self-derogation, substance use, and suicide ideation: Lack of purpose in life as a mediational factor. *Journal of Clinical Psychology*, 42, 5–21.

Hasan, S. S., & Khalid, R. (2014). Academic locus of control of high and low achieving students. *Journal of Research and Reflections in Education*, 8(1), 22-33.

Hascher, T., & Hagenauer, G. (2010). Alienation from school. *International Journal of Educational Research*, 49(6), 220-232.

- Hadjar, A., Backes, S. ve Gysin, S. (2015). School alienation, patriarchal gender-role orientations and the Lower educational success of boys. A Mixed-method Study, *Masculinities and Social Change*, 4(1), 87-116.
- Haskaya, S. (2016). *Ortaokul öğrencilerinde akran zorbalığı ile okula yabancılaşma arasındaki ilişkinin incelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Mersin.
- Helvacı Çelik, F., ve Hocaoglu, Ç. (2016). Major depresif bozukluk tanımı, etyolojisi ve epidemiyolojisi: Bir gözden geçirme. *Çağdaş Tıp Dergisi*, 6(1), 51-66. DOI: 10.16899/ctd.03180
- Hemzik, R. N. (2005). " *There's nothing wrong with me*": *High school students describe alienation, resistance, and alternation education*. Unpublished doctoral dissertation. State University of New York at Binghamton, School of Education and Human Development.
- Holian, J. (1971). Alienation and social awareness among college students. *The Sociological Quarterly*, 13, 114-125.
- Horney, K. (1950). *Neurosis and human growth*, W. W. Norton and Company: New York.
- Hoşgörür, V., ve Polat, M . (2015). Ortaokul öğrencilerinin okula devamsızlık nedenleri (Söke ilçesi örneği). *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 25-42.
- İlhan, T. (2009). *Üniversite öğrencilerinin benlik uyumu modeli: Yaşam amaçları, temel psikolojik ihtiyaçlar ve öznel iyi oluş*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- İskender, M., & Akin, A. (2010). Social self-efficacy, academic locus of control, and internet addiction. *Computers and Education*, 54, 1101-1106. doi: 10.1016/j.compedu.2009.10.014.

- Johada, M. (1958). *Current concepts of positive mental health*. New York: Basic Books.
- Kan, M. (2018). *Üniversite öğrencilerinde yetişkin bağlanma biçimleri, kişilik özellikleri ve benlik saygısı arasındaki ilişkiler*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Kaya, Z. (Edt.). (2008). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kaya, F. (2016). *Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin başarı yönelimi, kendini engelleme davranışları ve demografik özelliklerinin okula yabancılaşmayı yordama düzeylerinin incelenmesi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Adana.
- Kader, A. A. (2014). Locus of control, student motivation, and achievement in principles of microeconomics. *American International Journal of Contemporary Research*, 4(9), 1-11.
- Karataş, Z. (2008). Lise öğrencilerinde öfke ve saldırganlık, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(3), 277-294.
- Katıtaş, S. (2012). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinde okula yabancılaşma ve okulu bırakma eğilimi: Şanlıurfa ili örneği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Şanlıurfa.
- Keith, T. Z., Pottebaum, S. M. ve Eberhart, S. (1986). Effects of self-concept and locus of control on achievement: A large-sample path analysis. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 4, 61-72.
- Keniston, K. (1972). *The varieties of alienation: An attempt at definition*. Alienation and the social system (Ed. A. W. Finifter). New York: John Wiley and Sons Inc.
- Khan, A. A., Saleem, M., & Shadid, R. (2012). Buffering role of locus of control on

stress among the college/university teachers of Bahawalpur. *Pakistan Journal of Commerce and Social Sciences*, 6(1), 158-167.

Kılıççı, Y. (2000). *Okulda ruh sağlığı*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Kır, İ., Altan, A. C. ve Ceyhan, E. (2014). Lise 9. sınıf öğrencilerinin yabancılaşma düzeylerinin ve şiddete yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 155-174.

La Course, E., Villeneuve, M., Claes, M. (2003). Theoretical Structure of Adolescent Alienation: A Multigroup Confirmatory Factor Analysis, *Adolescence*, 38 (152), 639-650.

Mackey, J.A. (1974). The dimension of adolescent alienation, (Unpublished Doctoral Thesis). Indiana University: USA.

Maslow, H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-396.

Masten, A. S. (2006). Developmental psychopathology: Pathways to the future, *International Journal of Behavioral Development*, 31, 46-53.

Mackey, J.A. (1974). *The Dimension of Adolescent Alienation*, (Unpublished Doctoral Thesis). Indiana University: USA.

Murdock, T. (1999), The social context of risk: Status and motivational predictors of alienation in middle school. *Journal of Educational Psychology*, 91(1), 62-75.

Nettler, G. (1957). A measure of alienation. *American Sociological Review*, 22(6), 670-677.

Nowicki, S. ve Walker, C. (1974). The role of generalized and specific expectancies in determining academic achievement. *Journal of Social Psychology*, 94, 275-280.

- Oerlemans, K., & Jenkins, H. (1998). There are aliens in our school. Curtin University of Technology, *Perth Issues in Educational Research Issues in Educational Research*, 8(2), 117-129.
- Ofluoğlu, G. ve Büyükyılmaz, O. (2008). Yabancılaşmanın teorik gelişimi ve tarihsel süreç içinde farklı alanlarda görünümüleri. *Kamu-İş*. 10(1), 113-144.
- O'Malley, P. M., & Bachman, J. G (1979). Self-esteem and education: Sex and cohort comparisons among high school seniors. *Journal of Personality and Social Psychology*, 37(7), 1153.
- Osmanoğlu, Ö. (2008). Yabancılaşma Üzerine, *Sosyoloji Notları 3 Aylık Sosyoloji Dergisi*, 13-19.
- Ören, N. (1991). Denetim odağı ve kendini kabul arasındaki ilişkiler. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1-2, 20-28.
- Özdayı, N. (2019). Üniversite öğrencilerinin benlik saygısının bazı demografik bilgilere göre incelenmesi. *Spor Eğitim Dergisi*, 3(1), 69-80.
- Özdemir, N. (2011). *Düzenli fiziksel aktivitenin ilköğretim öğrencilerinin okula yabancılaşma ve yalnızlık düzeyleri üzerine etkisi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü: İzmir.
- Özkan, İ. (1994). Benlik saygısını etkileyen etkenler. *Düşünen Adam*. 7(3), 4-9.
- Özsarı, M. P. (2015). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin okula yabancılaşma ve sosyal beceri düzeylerinin incelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Burdur.
- Öztekin, Ö. (2013). *Lise öğrencilerinin devamsızlık nedenlerinin incelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Eskişehir.

Özyürek, D. (1992). *Denetim odağını etkilemeye yönelik deneysel bir çalışma*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Adana.

Özyürek, A., ve Özkan, İ. (2015). An examination of the relationship between anger levels of adolescents towards school. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 280-296.

Pala, M. F. (2016). *Ortaöğretim öğrencilerinin okula yabancılaşma sorunu: İstanbul İli Silivri örneği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

Park, Y. (1998). Locus of control, attributional style, and academic achievement: Comparative analysis of Korean, Korean- Chinese, and Chinese students. *Asian Journal of Social Psychology*, 1, 191-208.

Pişkin, M. (2003). *Özsaygı geliştirme eğitimi*. (Ed. Y. Kuzgun). İlköğretimde Rehberlik. Ankara: Nobel Yayınevi.

Polat, M., Dilekmen, M., ve Yasul, A. (2015). Öğretmen adaylarında okula yabancılaşma ve akademik öz-yeterlik: Bir Chaid Analizi incelemesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (4), 214-232.

Polat, Ş. (2018). Examination of the relationship between school alienation and school burnout among secondary school students. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 31, 257-277.

Raymond L. and Schumer, H. (1986). The effects of service activities on adolescent alienation. *School*, 12, 43.

Rintoul, M. A. R. (2009). *Alienation in physical education from perspectives of children*, Master of Arts. Faculty of Physical Education and Recreation.

University of Alberta. Edmonton: Alberta, Canada.

Rotter, J. B. (1966). Generalized expectancies for internal vs. external control of reinforcement. *Psychological Monographs*, 80, 1-28.

Russell C. (1994). *School practices that prevent and contribute to alienating students from school*, (Doctoral dissertation). The University of Texas: Austin.

Ryan, R. M. (1995). Psychological needs and the facilitation of integrative process. *Journal of Personality*, 63(3), 397-423.

Sanberk, İ. (2003); *Öğrenci Yabancılaşma Ölçeği, (Bir Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Sarıçam, H., Duran, A., Çardak, M., ve Halmatov, M. (2012). The examination of pre-school teacher candidates' academic locus of control. Levels according to gender and grade. *Mevlana International Journal of Education*, 2(2), 67-74.

Satan, A. (2013). Ergenlerde akran baskısı benlik saygısı ve alkol kullanımı arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 34(34), 183-194.

Seeman, M. (1959). On the meaning of alienation. *American Sociological Review*, 24(6), 783-791.

Sidorkin, A. M. (2004). In the event of learning: Alienation and participative thinking in education, *Educational Theory*, 54(3), 251-262.

Sarıçam, H. (2014). Akademik Kontrol Odağı Ölçeği ergen formunun psikometrik özellikleri. *İlköğretim Online*, 13(4), 1135-1141. Doi:10.17051/io.2014.32429.

Schneider, J.D. (1976). *Social psychology*, 47, 146-152.

- Siyez, D. (2012). Benlik, kimlik, duygu ve kişilik. Demir, İ.(Ed.) *Ergenlik* (130-154), Ankara: Nobel Yayınevi.
- Siyez, D. (2012). Ergenlik ve beliren yetişkinlik dönemi sorunları. Özer, B.(Ed.) *Ergenlik* (423-458), Ankara: Nobel Yayınevi.
- Smith, M., & Inkeles, A. (1966). The OM Scale: A comparative socio-psychological measure of individual modernity. *Sociometry*, 29, 353-377.
- Sular, M. (2017). *Lise öğrencilerinin okula yabancılaşmasında okul iklimi ve okulda iletişimin rolü*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Muğla.
- Şanlı, Ö., Altun, M., ve Tan, Ç. (2015). Okula devamsızlık yapan öğrencilerin devamsızlık sebeplerinin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (55), 161-177. DOI: 10.17755/esosder.91015
- Şimşek, H , Akdemir, Ö . (2015). Üniversite öğrencilerinde okula yabancılaşma. *Current Research in Education*, 1(1), 1-12.
- Şimşek, H., Katıtaş, S . (2014). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinde okula yabancılaşmanın çeşili değişkenler açısından incelenmesi (Şanlıurfa İli Örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (1), 81-99.
- Tarquin, K. and Cook-Cottone, C. (2008). Relationships among aspects of student alienation and self concept. *School Psychology Quarterly*, 23(1), 16.
- Tella, A., Tella, A., & Adeniyi, O. (2009). Locus of control, interest in schooling, self-efficacy and academic achievement. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 4, 168-182.
- Tezcan, M. (1997). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Tolan, B. (1981). *Çağdaş toplumun bunalımı: Anomi ve yabancılaşma*. Ankara:

Ankara İktisadi ve Ticari Bilimler Akademisi Yayınları.

Tucker, P.R. (1989). Adolescent alienation : Orientations toward and student perceptions of school climate. Ed.D. Dies, University of Illinois.

Parlak, A. (2015). *Tıp fakültesi öğrencilerinin akademik kontrol odakları, öz-yeterlik ve başarıları arasındaki ilişki*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü: Ankara.

TDK (2016). Büyük Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, <http://tdkterim.gov.tr/bts/>
Erişim Tarihi: 25.08.2016.

Thomas, S., ve Smith, H. (2004). School connectednes, anger behaviors and relationships of violent and nonviolent American youth. *Early Education and Devolopment*, 10, 207-215.

Trent, F. (2001). Aliens in the classroom?, *Biennial meeting of the society for research in child devolopment*, 10-15, Washington, Eric:Ed245153.

Türk, F. (2010). *Lise öğrencilerinin eğitimde yabancılaşma sorunu: Ankara İli Yenimahalle İlçesi iki genel lise örneği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.

Uslu, T. (2018). *Üniversite öğrencilerinin liderlik, akademik özyeterlik ve okula yabancılaşma algıları* (Erzincan Üniversitesi örneği), (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Malatya.

Ünsal, S. (2017). Ortaöğretim öğrencilerinin okula yabancılaşmaları ve okula yabancılaşmalarına neden olan faktörler. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 435-455.

Vangölü, M. (2018). *Ergenlerde okula yabancılaşmanın sosyal kaygı düzeyi ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Van.

- Yalçın, Ö., ve Dönmez, A. (2017). Sosyal psikolojik açıdan yabancılaşma: Dean'ın yabancılaşma ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2).
- Yanık, M. (2018). Ortaöğretimde yapılan okul sporlarının öğrencilerin okula bağlılık düzeyine etkisi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(1), 73-78.
- Yapıcı, M. (2004). Eğitim ve yabancılaşma, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-9.
- Yeşilyaprak, B. (1988). Factors affecting being internally controlled or externally controlled among high school students, (Doctoral Thesis). Hacettepe University, Social Sciences Institute: Ankara.
- Yıldız, M., ve Kutlu, Ö. (2015). Erinlerde okula bağlanmanın yordayıcıları olarak sosyal kaygı ve depresif belirtilerin incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(31), 332-345.
- Yılmaz, S., ve Sarpkaya, P. (2009). Eğitim örgütlerinde yabancılaşma yönetimi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 314-333.
- Yiğit, S. (2010). *İlköğretim 5., 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin okula yabancılaşma düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Zonguldak.
- Yorğun, A. (2014). *Lise öğrencilerinde okul terki riskinin incelenmesi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Yörükoğlu, A. (2000). *Gençlik çağı*. İstanbul: Özgür Yayınları.

Zorbaz, O. (2018). *Lise öğrencilerinin okul terk risklerini etkileyen öğrenci ve okul düzeyindeki faktörler*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.

EKLER

EK 1.1. KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Kişisel Bilgi Formu

Bu bölümde kişisel bilgilerinize ilişkin sorular sorulmaktadır. Size ait bilgiler bilimsel araştırma dışında herhangi bir amaçla kullanılmayacaktır.

Rumuz:

Öğrenci No:

1.Okulunuzun Adı:

6.Sınıfınız/Bölüm:

2.Yaşınız:

7.Cinsiyet: Kız() Erkek ()

3. Doğum Yeri:

8.Kardeş Sayısı:

4. Sene başından bu yana yaptığınız toplam devamsızlık sayısı:

5. Son döneme ait not ortalamanız:

9.Anne Sağ () Ölü ()

10.Baba Sağ () Ölü ()

11.Anne baba Boşanmış () Birlikte () Ayrı yaşıyorlar ()

12.Annem benimle yeterince ilgilidir Evet () Hayır ()

13.Babam benimle yeterince ilgilidir Evet () Hayır ()

14.Okul dışında ailemin geçimine katkı sağlamak için bir işte çalışıyorum

Evet () Hayır ()

15.Ailem benim sorunlarıma her zaman çok duyarlıdır

Evet () Hayır ()

16.Aile içinde psikolojik şiddet var Evet () Hayır ()

17. Eve giren aylık para miktarı

()0-1500 TL ()1500-3000 TL ()3000-5000 TL ()5000 ve üzeri TL

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Ad Soyad : Burhan Çiçek
Doğum Yeri ve Tarihi : Bafra/SAMSUN-17.03.1994
Eposta : burhancicek55@gmail.com
Telefon :

EĞİTİM BİLGİLERİ

Derece	Kurum	Yıl
Yüksek Lisans :	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı	2016-2019
Lisans :	Ankara Üniversitesi/Eğitim Fakültesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	2012-2016
Lise :	Bafra Kızılırmak Anadolu Öğretmen Lisesi	2008-2012
İlköğretim :	Bafra Atatürk İlköğretim Okulu	2000-2008

İŞ TECRÜBESİ

Görev	Kurum	Yıl
Psikolojik Danışman	Coşkum Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi Milas/Muğla	2016-2017
Psikolojik Danışman/	Pınarbaşı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	2017-....
Rehber Öğretmen	Ceylanpınar/Şanlıurfa	